

RAKENNUTTAMISOHJE

**Määräykset ja ohjeet TVL:n töiden teettämisestä
urakoitsijoilla**

08
TIE-

80 362

RAKENNUTTAMISOHJE

**Määräykset ja ohjeet TVL:n töiden teettämisestä
urakoitsijoilla**

RAKENNUTTAMISOHJE

Määräykset ja ohjeet TVL:n toimenpiteistä
rakennustieteiden osastolla

IS-paino Helsinki 1980
ISBN 951-46-3546-9

ALKUSANAT

Tämä TVL:n rakennuttamisohje on tarkoitettu tie- ja vesirakennuslaitoksen urakalla teettämiseen liittyviä käytännön tehtäviä hoitaville henkilöille, kuten asiakirjojen valmistelijoille, tarjousten käsittelijöille ja eräin osin myös urakan valvojille.

Rakennuttamisohje on luonteeltaan koko laitoksen urakalla teettämistoiminnan kattava yleisohje. Sen rinnalla jää kuitenkin voimaan joukko rakennuttamiseen liittyviä TVH:n kirjeitä, joista on luettelo tämän ohjeen lopussa (liite 13). TVH:n eri yksiköillä on lisäksi mahdollisuus antaa erillisiä, oman alansa erityispiirteiden vaatimia täsmennyksiä ja lisäohjeita taikka lä-

hettää piirien käyttöön uusittuja urakka-asiakirjoja tai vastaavia ohjeita.

Rakennuttamisohje sisältää osittain määräysluonteista tekstiä, mutta pääosin ohjeluonteista, yleisesti hyväksyttävään menettelyyn ohjaavaa tekstiä. Selvät toiminnalliset määräykset on tekstissä lihavoitu.

Ohjeen käyttäjän edellytetään ainakin pääpiirteissään tuntevan valtion töiden teettämisestä urakalla annetut säädökset ja määräykset.

Tie- ja vesirakennushallituksessa
Helsingissä, huhtikuussa 1980

SISÄLLYS

	Sivu		
Käytetyt lyhenteet	5	4.2.3	Tarjousten avaaminen
Määritelmiä	6	4.2.4	Tarjousten vertailu ja urakoitsijan valinta
1 Yleistä	9		19
1.1 Valtion rakennustöiden teettämis- tä koskevat säännökset	9	4.3	Urakan ratkaisun alistaminen ylemmälle viranomaiselle
1.2 Urakalla teettämisen yleiset edel- lytykset	9	4.3.1	Alistaminen TVH:n ratkaistavaksi
2 Urakka-asiakirjat	10	4.3.2	Alistaminen ministeriön ratkaista- vaksi
2.1 Yleistä	10	5	Urakkasopimuksen solmiminen ...
2.2 TVL:n yleinen urakkasopimusasi- akirjajärjestelmä	10	5.1	Yleistä
2.3 Tienrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat	10	5.2	Sopimusasiakirjojen kokoaminen ja niille asetettavat vaatimukset ...
2.4 Sillanrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat	10	5.3	Allekirjoitus
2.5 Päällystys-, murskaus-, päällys- teen korjaus- ja maabetonitöissä käytettävät urakka-asiakirjat	10	5.4	Sopimuksen allekirjoittamisesta tehtävät ilmoitukset
2.6 Vesitietöissä käytettävät urakka- asiakirjat	10	5.4.1	Ilmoitus urakkatarjouksen jättä- neille
2.7 Talonrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat	11	5.4.2	Tulo- ja menoarvion soveltamisoh- jeiden mukaiset ilmoitukset
2.8 Kunnossapitotöissä käytettävät urakka-asiakirjat	11	5.4.3	Urakkasopimuksen lähettäminen TVH:lle
3 Urakan valmistelu	12	6	Urakan valvonta
3.1 Yleistä	12	6.1	Yleistä
3.2 Urakan järjestämistapa	12	6.2	Valvontaohjeet
3.2.1 Urakan laajuus	12	6.3	Urakoitsijan taloudellisen aseman valvonta
3.2.2 Urakkasopimusmuoto	13	6.4	Rakennuttajan toimenpiteet kon- kurssin sattuessa
3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen laatimi- nen	13	6.5	TVH:n osuus urakoiden valvon- nassa
3.3.1 Yleisiä ohjeita	13	6.6	Asiakirjojen säilytys
3.3.2 Asiakirjakohtaisia ohjeita	13	7	Eräitä erityiskysymyksiä
3.3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen laatimi- sessa esiintulevia erityiskysymyk- siä	15	7.1	Esteellisyys
4 Urakkatarjousten hankkiminen ja käsittely	17	7.2	Vankityövoiman käyttö urakoissa ..
4.1 Tarjousten hankkiminen	17	7.3	Kaluston vuokraus urakoitsijalle ..
4.1.1 Yleistä	17	7.4	Kustannustason muuttumisen vai- kutukset urakkaan
4.1.2 Yleiset edellytykset tarjouspyyn- nön lähettämiseksi	17	7.4.1	Indeksisidonnaisuus
4.1.3 Urakoitsijoiden esivalinta	17	7.4.2	Liikevaihtoveron muuttuminen
4.1.4 Tarjouspyynnön tekeminen	17	7.5	Kuorma-autokuljetukset urakoissa
4.1.5 Tarjouspyynnön lähettäminen tie- doksi TVH:een	18	7.5.1	Yleistä
4.2 Tarjousten käsittely	18	7.5.2	Ammattimaisen liikenteen käsite urakoissa
4.2.1 Yleistä	18	7.5.3	Kuljetustaksojen noudattaminen urakoissa
4.2.2 Tarjouksen peruuttaminen	18	7.5.4	Kuljetukset suljetuilla alueilla
		7.5.5	Kuormasuuruudet urakoissa
			Liitteet 1. . . 15
			30. . . 48

KÄYTETYT LYHENTEET

UrakkaA Asetus valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla (385/61) siihen asetuksella 860/74 tehdyin muutoksin

UrakkaP Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätös valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen soveltamisesta (386/61) siihen liikenneministeriön päätöksellä 985/74 tehdyin muutoksin

YSE Liikenneministeriön 18. 12. 1974 vahvistamat yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten

LM Liikenneministeriö

VM Valtiovarainministeriö

TVH Tie- ja vesirakennushallitus

TVL Tie- ja vesirakennuslaitos

MKH Merenkulkuhallitus

MÄÄRITELMIÄ

Seuraavassa määritellään eräitä urakalla teettämiseen liittyviä peruskäsitteitä. Määritelmiä laadittaessa on pidetty silmällä nimenomaan TVL:n rakennuttamistoimintaa. Sen lisäksi, mitä tässä kohdassa on esitetty, urakointiin liittyvää nimitystä on määritelty liikenneministeriön 18. 12. 1974 valtion rakennustöitä varten vahvistamien yleisten sopimusehtojen alussa.

A. Sopimusmuotoja

Eräät TVL:n toiminnassa esiintyvät sopimusmuodot ovat rajatapauksissaan luonteeltaan niin lähellä urakkasopimusta, että epäyhtenäisen menettelyn välttämiseksi rajankäynti sopimustyyppien kesken on tarpeen.

Urakkasopimus

Urakkasopimuksessa TVL:n (rakennuttajan) sopimuskumppani (urakoitsija) sitoutuu vastiketta vastaan itsenäisenä yrittäjänä toimien aikaansaamaan laadultaan ja määrältään määrätyn työntuloksen määräajassa, yleensä rakennuttajan luovuttamassa suorituspaikassa.

Urakassa pääpainon katsotaan olevan rakennuttajalle kuuluvan työsuorituksen teettämisessä toisella sopijapuolella.

Edellä esitetty määritelmä koskee velvoiteoikeuden alan urakkasopimusta, työurakkaa. Sille rinnakkainen käsite työoikeuden alalla on urakkatyösopimus, urakkatyö. Se kumman oikeuden alalle jokin urakkasopimus kuuluu, ei riipu välttämättä itse sopimuksen sisällöstä, vaan sopimuksen ulkopuolisista seikoista. Kysymyksen ratkaisee tavallisesti urakanottajan oikeudellinen luonne. Yleisesti voidaan sanoa, että työurakka on itsenäisen yrittäjän sopimus. Sisällöltään samanlaisen sopimuksen voi luonnollisesti tehdä myös ns. epäitsenäinen työntekijä, mutta tällöin sitä voidaan säännöstyä toisin kuin itsenäisen yrittäjän tekemänä. Sopimus onkin oikeudellisessa mielessä työsopimus ja sen yhteydessä saattavat tulla sovellettaviksi työläinsäädännön piiriin kuuluvat lait (esim. tapaturmavakuutuslaki ja vahingonkorvauslaki).

Itsenäisenä yrittäjänä voidaan aina pitää jotakin oikeushenkilöä tai siihen verrattavaa taloudellista yhtymää. Itsenäisen yrittäjän asema voi olla myös luonnollisella henkilöllä, jos hän on elinkeinostaan ilmoitusvelvollinen tai toiminta on muuten yritysluonteisesti järjestynyttä (jatkuva, avoin toimipaikka, vierasta työvoimaa).

Hankittaessa valmistuksen valvontaa edellyttäviä rakenteita tai rakenneosia (teräsraken-

teet, teräsbetonelementit) tai suuria materiaalierä (esim. kiviaines) on suositeltavaa käyttää urakkasopimusmenettelyä, vaikkei sopimuksen piiriin kuuluisikaan asennustms. työtä itse rakennuskohteessa. Tällöin on kysymyksessä ns. hankintaurakka.

Hankintasopimus

Hankintasopimuksessa TVL:n (ostajan) sopimuskumppani (myyjä, toimittaja) sitoutuu vastiketta vastaan luovuttamaan rakennuttajalle sovittunlaisen tuotteen määräaikaisena ja määräpaikassa. Tuote voi olla yleisessä myynnissä oleva tai tilaustyönä tehty esine tai materiaali. Hankintaan voi sisältyä myös vähäinen asennus- tms. työ itse rakennuskohteessa, mutta pääosa hankintaan kuuluvasta työsuorituksesta tapahtuu työmaan ulkopuolella.

Hankinnassa pääpainon katsotaan olevan tuotteen ostamisessa, ts. omistusoikeuden saamisessa tuotteeseen.

Valtion hankinnoissa on voimassa asetus 1070/79 sekä kauppa- ja teollisuusministeriön päätös 1071/79. Tarkemmat ohjeet on antanut TVH:n hankintatoimisto kirjeellä Kh-162/3. 4. 1980.

Konevuokraussopimus

Konevuokraussopimuksessa TVL:n (tilaajan) sopimuskumppani (vuokralleentaja) itsenäisenä yrittäjänä toimien luovuttaa vastiketta vastaan hallinnassaan olevan työkonetta (yleensä koneenkäyttäjineen) tilaajan käyttöön. Kone toimii tilaajan välittömän johdon alaisena.

Konevuokrauksessa pääpainon katsotaan olevan ns. esineenvuokrauksessa, jolloin tilaajan vallassa on sopimusehtojen ilmoitamisissa rajoissa määrätä esineestä saatavasta hyödystä.

Konevuokraussopimuksen perustuessa yksikköhintataksaan työkonetta toimii urakkaluonteisesti, mutta on kuitenkin vuokrausehtojen mukaisesti tilaajan välittömän johdon ja valvonnan alainen. Itsenäisesti suoritettavissa työkokonaisuuksissa, jotka edellyttävät useamman toisiinsa sidoksissa olevan resurssin (kuormaus-kuljetus, kaivu-asennus jne.) käyttöä, tulee pyrkiä mahdollisimman usein soveltamaan varsinaista urakkamenettelyä tarjouspyyntöineen ja kirjallisine urakkasopimuksineen.

Kuljetussopimus

Kuljetussopimuksessa TVL:n (tilaajan) sopi-

muskomppani (kuljetustyön suorittaja) itsenäisenä yrittäjänä toimien luovuttaa vastiketta vastaan hallinnassaan olevan liikenneluvallisen kuorma-auton kuljettajineen tilaajan käyttöön. Kuorma-auto toimii tilaajan välittömän johdon alaisena.

Kuljetussopimusta voi luonteeltaan verrata konevuokraussopimukseen.

Ammattimaisessa liikenteessä olevalla kuorma-autokalustolla tehtävien kuljetusten pelkistä yksikköhinnoista tai aika-, yhdistetystä ja kunnossapidon erikoistaksasta ei tule pyytää tarjouksia, vaan maksuperusteena tulee käyttää TVL:n kuljetusmaksuneuvottelukunnan mietinnön mukaisia kuljetusmaksuja. Jos kuljetustehtävään liittyy muuta työtä, kuten materiaalin hankinta, kuormaustms., on työkokonaisuus pyrittävä järjestämään urakaksi.

B. Urakkasopimustyyppejä

Erilaisia urakkatyyppejä on esitetty kaavion muodossa liitteessä 1.

Maksuperusteen mukainen jako

1. Kiinteähintaperusteiset

Kokonaishintaurakka

Kokonaishintaurakassa urakoitsija sitoutuu aikaansaamaan sovitun työn tuloksen ja rakennuttaja maksamaan siitä etukäteen sovitun kiinteän kokonaishinnan. Suunnitelman muutoksista urakkahintaan aiheutuvien lisäysten ja vähennysten määrittämiseksi voi kokonaishintaurakkaan liittyä erityinen muutos- ja lisätöiden yksikköhintaluettelo.

Yksikköhintaurakka

Yksikköhintaurakassa urakoitsija sitoutuu aikaansaamaan sovitun työntuloksen ja rakennuttaja maksamaan kultakin suoritukseen kuuluvalta paljousyksiköltä etukäteen sovitun kiinteän yksikköhinnan. Yksikköhintaurakkaan voi kuulua myös osakokonaisuuksia, joista suoritetaan kokonaishinnan luonteinen maksu.

2. Laskutyöperusteiset

Tavoitehintaurakka

Tavoitehintaurakassa urakoitsija sitoutuu aikaansaamaan sovitun työntuloksen ja rakennuttaja maksamaan siitä sovitun ohjeellisen kokonaishinnan sovituin laskutusperustein. Em. ohjeellisen kokonaishinnan ylitykset tai alitukset jaetaan sopimuksenmukaisesti sopijapuolten kesken.

Laskutyöurakka

Laskutyöurakassa urakoitsija sitoutuu aikaansaamaan sovitun työntuloksen ja rakennuttaja maksamaan työntuloksen aikaansaamiseksi tarpeellisista materiaaleista työkustannuksista vastikkeen sekä lisäksi etukäteen sovitun yhteiskustannusprosentin mukaisen lisän, joka sisältää ns. laskutyöpalkkion.

Työnjohtourakka

Kun laskutyöurakassa työntuloksen aikaansaamiseksi tarvittavan työnjohdon palkkio tai muita kustannuksia ja yrittäjävoitto on etukäteen määrältään sovittu, kutsutaan urakkaa työnjohtourakaksi.

Suoritusvelvollisuuden laajuuden mukainen jako

Kokonaisvastuu-urakka (KVR-urakka)

Kokonaisvastuu-urakassa urakoitsijan suoritusvelvollisuuden piiriin kuuluu varsinaisen rakennustyön lisäksi ainakin olennainen osa toiminnallisesta ja teknillisestä suunnittelusta.

Kokonaisurakka

Kokonaisurakassa urakoitsijan suoritusvelvollisuuden piiriin kuuluu tietty, usein määrätyn ohjelman mukaisen rakennustyökokonaisuuden tekeminen. Tällöin koko työn välitön tuotannollinen vastuu kuuluu urakoitsijalle.

TVL:n toiminnassa kokonaisurakalla tarkoitetaan tiettyä alaa edustavan tuotteen (tieosuus, vesitieosuus, silta, talonrakennushanke ja vastaava) tekemistä kaikkine päätöineen yhden urakkasopimuksen perusteella. Kokonaisurakkaan kuuluvien töiden ja hankintojen tulee vastata vähintään 80 % koko tuotteen välittömistä rakennuskustannuksista.

Uuden tien rakentamisessa kokonaisurakkaan tulee kuulua pääosin kaikki tienrakentamisen työvaiheet vähintään kantavan kerroksen sitomattoman osan yläpintaan saakka.

Rakenteen parantamistyön kokonaisurakkaan tulee kuulua myös päällystystyöt tai vastaavasti sorakulutuserroksen rakentaminen.

Sillanrakennustyön kokonaisurakkaan tulee kuulua alusrakenne- ja päällysrakennetyöt pääosin.

Osaurakka

Osaurakassa urakoitsijan suoritusvelvollisuuteen kuuluu tiettyyn hankkeeseen sisältyvän, työlajin tai sijainnin perusteella rajatun osakokonaisuuden tekeminen. Tällöin hankkeen tuotannollinen vastuu, oman työn ja urakoitsijoiden töiden yhteensovittaminen, kuuluu rakennuttajalle. Jos kokonaisuudessaan urakoimalla toteutettava rakennustyö jaetaan useihin osaurakoihin, voidaan puhua käsitteestä jaettu urakka.

Alistamissuhteen mukainen jako

Pääurakka

Pääurakassa valtaosan rakennuskohteeseen kuuluvista töistä suorittaakseen saanut urakoitsija on sopimussuhteessa rakennuttajaan.

Alaurakka

Alaurakassa pääurakkaan kuuluvia töitä

suorittava urakoitsija on sopimussuhteessa pääurakoitsijaan.

Sivu-urakka

Sivu-urakassa pääurakkaan kuulumattomia rakennuskohteen töitä suorittava urakoitsija on sopimussuhteessa rakennuttajaan.

Alistettu sivu-urakka

Alistetussa sivu-urakassa pääurakkaan kuulumattomia rakennuskohteen töitä suorittava urakoitsija on sopimussuhteessa rakennuttajaan, mutta on maksusuorituksia lukuun ottamatta alistettu erityisellä, kaikkien kolmen osapuolen hyväksymällä alistamismääräyksellä pääurakoitsijalle.

C. Asiakirjojen nimityksiä

1. Urakka-asiakirjat

Urakka-asiakirjat on yleisnimitys niille

urakalla teettämistä varten laadituille, usein tiettyyn asiakirjajärjestelmään liittyville asiakirjoille, laatimishojeille ja asiakirjamalleille, joita voidaan käyttää hyväksi tarjouspyynnön ja urakkasopimuksen laatimisessa.

2. Tarjouspyyntöasiakirjat

Tarjouspyyntöasiakirjoilla tarkoitetaan tarjouspyyntökirjettä ja siinä tarjouksen perustaksi lueteltuja asiakirjoja sekä tarjouspyyntöä mahdollisesti täydentäviä kirjallisia lisäselvityksiä.

3. Urakkasopimusasiakirjat

Urakkasopimusasiakirjoilla tarkoitetaan allekirjoitettua urakkasopimusta ja siinä noudatettaviksi määrättyjä asiakirjoja.

4. Rakennussuunnitelma-asiakirjat

Rakennussuunnitelma-asiakirjoilla tarkoitetaan työkohtaista työselitystä, sopimuspiirustuksia ja yleistä työselitystä.

1. YLEISTÄ

1.1 Valtion rakennustöiden urakalla teettämistä koskevat säännökset

Teetettäessä valtion rakennustöitä urakalla tulee noudattaa seuraavia säädöksiä:

Asetus valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla (385/61) ja asetus valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen muuttamisesta (860/74). Katso liite 14.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätös valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen soveltamisesta (386/61) ja LM:n päätös valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen soveltamisesta annetun Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätöksen muuttamisesta (985/74). Katso liite 15.

Edellä luetellut säädökset sisältävät keskeiset hallinnolliset määräykset viranomaisen toiminnasta urakka-asioiden hoidossa. Niissä annetaan myös määräyksiä itse urakkasopimuksen sisällöstä. Ne velvoittavat urakoitsijaa vain siltä osin, kuin ne on otettu urakkasopimukseen.

Mainittujen säädösten perusteella liikenneministeriö on 18. 12. 1974 vahvistanut yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten. Yleiset sopimusehdot on kokoelma keskeisiä sopimusmääräyksiä, ja ne on liikenneministeriön kirjeellä n:o 2328/01/74/3.2.1975 määrätty liitettäväksi valtion urakkatarjouspyyntöihin ja niiden pohjalta syntyneisiin urakkasopimuksiin. Samalla kirjeellä liikenneministeriö on määrännyt käytettäväksi sen 3. 2. 1975 vahvistamaa urakkasopimuslomaketta tehtäessä urakkasopimuksia, joihin liitetään edellä mainitut yleiset sopimusehdot. Talonrakennustöissä tulee kuitenkin käyttää valtiovarainministeriön 11. 2. 1975 vahvistamaa urakkasopimuslomaketta.

Eräitä valtion urakallateettämisen yleisvalvontaan liittyviä määräyksiä on esitetty myös valtiovarainministeriön julkaisemissa valtion tulo- ja menoarvion soveltamismääräyksissä.

Urakallateettämisessä tulee luonnollisesti noudattaa myös maamme yleisiä rakentamista, työturvallisuutta ja ympäristönsuojelua koskevia säännöksiä ja niihin verrattavia viranomaisen antamia määräyksiä (katso esim. Rakennussäännöksiä I—III, Rakentajain Kustannus Oy, Helsinki 1979).

Suomessa vallitsee sopimusvapaus, eikä yleinen laki sisällä urakkasopimussuhdetta koskevaa erityislainsäädäntöä. Urakkasopimus on siten edellä lueteltujen säännösten ja määräysten puitteissa rakennuttajan ja urakoitsijan välinen vapaamuotoinen sopimus, jonka sisältö on sopimuskumppanien vapaasti päätettävissä. Luonnollisesti urakkasopimus tai sen kohta, joka on ristiriidassa yleisen oikeusjärjestyksen

kanssa on pätemätön, joko mitätön tai moitteeseenvarainen. Tähän perustuen on urakkasopimukseen liittyvissä riitatapauksissa oikeustoimilain (228/29) nojalla voitu vaatia esim. ns. kohutun määräys mitätöitäväksi. Myös tarjouksesta vetäytymisen yhteydessä on voitu vedota oikeustoimilakiin ja siellä esitettyyn käsitteeseen "tarjouksesta selon ottaminen".

1.2 Urakalla teettämisen yleiset edellytykset

TVL:n töiden teettämisestä urakoitsijoilla koskevat yleiset toimintaperiaatteet ja tavoitteet on ilmaistu TVH:n kirjeellä n:o R-99/4.12.1978 tie- ja vesirakennuspiireille lähetetyssä TVL:n rakennuttamispolitiikassa ja sitä täydentävässä ohjeessa. Rakennuttamispolitiikan soveltaminen eri työaloille. Urakalla teettämisen osuuden, urakalla teettävien kohteiden ja urakkatyypin valinnassa tulee noudattaa em. rakennuttamispoliittisia ohjeita ja niiden nojalla annettuja piiri- tai toimialakohtaisia yksityiskohtaisempia sovellutusohjeita.

Erityisesti tulee pitää mielessä, että UrakkaA:n 2 §:n mukaan "rakennustyö on annettava urakoitsijan suoritettavaksi, milloin tämä työn teettämistapa harkitaan valtiolle edulliseksi". Ratkaisussa tulee antaa painoa myös kansantaloudelliselle ajattelulle (mm. työllisyysaluepolitiikka). Työn kokonaiskustannusten tulee urakalla toteutettaessa jäädä pienemmiksi kuin omana työnä rakennettaessa, ja tuotteen täytyy täyttää sille suunnitelmassa asetetut vaatimukset. Ratkaisu toteuttamistavan valinnasta joudutaan suorittamaan tapauskohtaisesti ottamalla huomioon mm. seuraavia näkökohtia:

- odotettavissa olevat rakennuskustannukset
- rakennuttajan omat suoritusmahdollisuudet (määrälliset ja laadulliset) sekä oman henkilöstön työllisyys
- löytyykö työn luonne ja laajuus huomioonottaen pystyviä urakoitsijoita
- ajankohta ja yleinen tilanne niin urakointia kuin omassa johdossa rakentamista ajatellen
- soveltuuko urakalla teettäminen työllisyysnäkökohtiin.

Tarkoituksena on löytää taloudellisesti ja teknillisesti valtion kannalta edullisin työn toteuttamismuoto.

Rakennussuunnitelman keskeneräisyyttä tai puutteellisuutta ei pidä käyttää perusteena urakointivaihtoehdon hyökkäämiselle, sillä UrakkaP:n 2 §:n 4 momentissa määrätään: "Rakennustyötä ei saa ryhtyä toteuttamaan valtion omana työnä sillä perusteella, että rakennustyötä varten tehdyt suunnitelmat eivät ole riittävän yksityiskohtaiset".

2 URAKKA-ASIAKIRJAT

2.1 Yleistä

Selkeät ja johdonmukaiset urakka-asiakirjat ovat urakalla teettämisen onnistumisen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Pitkälle kehitetyistä urakka-asiakirjoista on hyötyä sekä urakoitsijalle että rakennuttajalle. Urakka-asioiden hoitamista helpottaa ja selkeyttää se, että asiakirjojen johdonmukaisuuteen ja sopimusmääräysten yhdenmukaisuuteen voidaan luottaa mahdollisimman pitkälle. Kaikkien osapuolten kannalta on toivottavaa, että urakka-asiakirjojen rakenteessa ja sisällössä noudatetaan mahdollisimman suurta yhtenäisyyttä.

2.2 TVL:n yleinen urakkasopimusasiakirjajärjestelmä

Urakka-asiakirjakäytännön selkeyttämistä ja yhdenmukaistamista silmällä pitäen on liitteessä 2 esitetty kaavio TVL:n yleisestä urakkasopimusasiakirjajärjestelmästä. Siitä ilmenee TVL:n rakennuttamistoiminnassa tavoitteena oleva urakkasopimusasiakirjojen luettelo ja pätemisjärjestys. Kaavion perustana on yleisten sopimusehtojen 66 §:ssä ilmoitettu sopimusasiakirjaluettelo. Eri töissä käytettävät urakka-asiakirjat tulee pyrkiä saattamaan yleisrakenteeltaan mahdollisimman yhdenmukaisiksi edellä mainitun TVL:n yleisen urakkasopimusasiakirjakaavion kanssa ja myös eri asiakirjojen sisällön osalta tulee eri yksiköiden keskinäisen yhteistyön avulla pyrkiä mahdollisimman suureen yhtenäisyyteen.

2.3 Tienrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat

Tienrakennustöiden yleiset urakka-asiakirjat on lueteltu liitteessä 3.

Nämä asiakirjat on tarkoitettu käytettäväksi tienrakennustöiden kokonaisurakoissa sekä myöskin tienrakentamiseen liittyvissä osaurakoissa, jolloin urakkasopimukseen liitetään vain kulloinkin tarvittavat asiakirjat.

Yksinkertaisissa maansiirtotöissä (maan ja/tai kallion leikkaus — kuljetus — käsittely, kiviaineksen hankinta tms.) voidaan käyttää maansiirtourakan kevennettyjä urakka-asiakirjoja, katso liite 3. Jos urakkahinnan arvioidaan nousevan yli 0,5 milj. markan tai urakka-ajaksi muodostuvan yli 6 kk, on suositeltavaa käyttää normaalia tienrakennusurakan asiakirjajärjestelmää.

2.4 Sillanrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat

Sillanrakennustöiden urakkasopimusasiakirjat sekä niiden laadintaohjeet ja mallit on lueteltu liitteessä 4. Näitä asiakirjoja noudatetaan niissä

sillanrakennustöiden urakoissa, joissa tienrakennustöiden osuus on niin vähäinen, että urakkamuotona voidaan käyttää kokonaishintaurakkaa myös tietöiden osalta. Jos näin ei voida menetellä, käytetään tienrakennustöiden urakka-asiakirjajärjestelmän mukaisia asiakirjoja. Tällöin tulee varmistua siitä, että sillanrakennustöiden asiakirjoihin sisältyvät erityismääräykset ja em. asiakirjoihin mahdollisesti tehdyt muutokset tulevat otetuiksi huomioon.

Sillanrakennuksen erikoistöissä (teräsrakenneyöt, elementtityöt, maalaustyöt, jännitystyöt, suurpaalutyöt jne.) noudatetaan soveltuvin osin edellä esitettyjä sillanrakennustöiden asiakirjoja ja malleja sekä erikoistöitä varten laadittuja omia asiakirjoja. Katso liite 4.

2.5 Päällystys-, murskaus-, päällysteen korjaus- ja maabetonitöissä käytettävät urakka-asiakirjat

Otsikossa mainittujen töiden osaurakoissa käytetään niitä varten laadittuja urakka-asiakirjoja. Jos jokin näistä töistä kuuluu osana muita tienrakennustöitä sisältävään urakkaan, käytetään tällöin tienrakennustöiden urakka-asiakirjoja. Tällöin tulee varmistua siitä, että erikoistöiden asiakirjoihin sisältyvät erityismääräykset sekä niihin mahdollisesti tehdyt muutokset otetaan huomioon tienrakennusurakan asiakirjoja laadittaessa. Päällystystöiden teettämisestä urakalla annetaan vuosittain TVH:n kirjeellä tarkemmat ohjeet.

Liitteessä 5 on esitetty luettelot päällystys-, murskaus-, päällysteen korjaus ja maabetonitöissä noudatettavista sopimusasiakirjoista.

2.6 Vesitietöissä käytettävät urakka-asiakirjat

Vesitieurakoissa ei ole käytössä valmiiksi painettuja urakka-asiakirjoja tai laadintaohjeita. Vesitieuran valvontajulkaisuun (TVH 752993) liittyy moniste "Asiakirjamallit", joka sisältää kokoelman käytännöstä kerättyjä asiakirjoja, joita voidaan käyttää soveltuvin osin malleina.

Vesityöt käsittävät monenlaisia töitä, kuten esimerkiksi meri- ja sisävesiväylien ruoppaus- ja louhintatöitä, kanavien ja väylien rakentamista kuivatyönä, erilaisia teräsrakennetöitä, piensatama- ja laituritöitä jne. Kaikissa näissä tapauksissa urakka-asiakirjat laaditaan tapauskohtaisesti TVL:n yleistä urakkasopimusasiakirjajärjestelmää noudattaen. Noudatettavassa urakkasopimusasiakirjakäytännössä esiintyy seuraavia erityispiirteitä verrattuna TVL:n yleiseen urakkasopimusasiakirjajärjestelmään: Urakkasopimuskaavake laaditaan useimmiten urakko-kohtaisesti ja tutkimustiedot ilmoitetaan omana asiakirjaryhmänään. Lisäksi sopimusasiakirjoi-

hin voidaan liittää omaksi asiakirjaryhmäkseen työolosuhteita koskevat informaatiotiedot. Liitteessä 6 on esitetty luettelo vesitieurakassa yleensä käytetyistä urakkasopimusasiakirjoista.

Pienissä urakoissa ja hankintaurakoissa voidaan käyttää "kevennettyjä urakka-asiakirjoja". Noudatettavat asiakirjat ja niiden pätemisjärjestys on esitetty liitteessä 6a.

2.7 Talonrakennustöissä käytettävät urakka-asiakirjat

TVL:n talonrakentamisessa noudatettava käytäntö nojautuu valtion talonrakennushankkeista annetun asetuksen (137/77) säädöksiin. Asetuksen 7 §:n mukaan valtion rakennushankkeiden suunnittelu ja toteuttaminen on rakennushallituksen tehtävänä, mikäli muuta ei ole säädetty tai valtioneuvosto valtiovarainministeriön esittelystä ole toisin päättänyt. Valtioneuvosto on oikeuttanut TVH:n itse huolehtimaan tienpiitoa varten tarvittavien korjaus-, huolto-, varastointi-, säilytys- ja asuntorakennusten suunnittelusta ja rakentamisesta.

Käytännön syistä TVH on noudattanut rakentamisessa ainakin oleellisilta osiltaan rakennushallituksen menettelyä ja asiakirjojen laatimistapoja. Painettuja vakiosisältöisiä urakka-asiakirjoja ei varsinaisissa talonrakennustöissä ole käytössä, vaan asiakirjat laaditaan aina urakkakohtaisesti. **Urakkasopimuskaavakkeena käytetään valtiovarainministeriön 11. 2. 1975 vahvistamaa urakkasopimuskaavaketta valtion talonrakennustöitä varten.**

Liitteessä 7 on esitetty luettelo talonrakennusurakassa noudatettavista urakkasopimusasiakirjoista.

Erillisiä LVI-urakoita varten on laadittu julkaisu TVH 741129 LVI-teknillisten töiden urakkasopi-

mus ja erillisiä sähköurakoita varten julkaisu TVH 741130 Sähköteknillisten töiden urakkasopimus. Nämä ovat kuitenkin osittain vanhentuneita ja yleisestä sopimusasiakirjajärjestelmästä poikkeavia, joten niiden käyttämisessä on noudatettava erityistä harkintaa. Liitteessä 7 on esitetty luettelo sähköteknillisten töiden urakassa noudatettavista urakkasopimusasiakirjoista.

Käytännössä tavallisesti sähkö- tai LVI-töitä koskevat sivu-urakat alistetaan töiden suorituksen osalta rakennuttajan, pääurakoitsijan ja sivu-urakoitsijan allekirjoittamalla alistamislauseella pääurakkaan. Alistettuja sivu-urakoita koskevat maksut suorittaa TVL suoraan erikoistyön urakoitsijalle. Esimerkki alistamislausekkeesta on esitetty liitteessä 8.

2.8 Kunnossapitotöissä käytettävät urakka-asiakirjat

Kunnossapitotoimialan päällystys- ja murskaustöissä käytetään samoja asiakirjoja kuin rakennustoimialan töissä. Päällysteiden korjaustöitä varten on laadittu erityiset asiakirjat, katso kohta 2.5. Päällysteiden korjaustöissä voidaan soveltuvin osin käyttää hyväksi myös Päällystealan neuvottelukunnan laatimia asfalttipäällysteiden korjaustöiden urakka-asiakirjoja. Näitä voi tilata Suomen Rakennusinsinöörien Liiton toimistosta, osoite Meritullinkatu 16 A, 00170 Helsinki 17, puh. 90-661 693.

Kestomerkintätöitä varten on saatettu tie- ja vesirakennuspiirien käyttöön erityiset kestomerkintätöiden urakka-asiakirjat, katso liite 9. Muissa kunnossapidon töissä, joissa aiotaan soveltaa urakallateettamista, tulee pyrkiä mahdollisimman pitkälle käyttämään hyväksi edellä esitettyjä asiakirjoja ja asiakirjojen laatimisperiaatteita.

3 URAKAN VALMISTELU

3.1 Yleistä

Urakan järjestämistavalla ja tarjouspyyntöasiakirjojen laadulla on suuri merkitys urakkakilpailun syntymiseen ja ennenkaikkeaa rakennuttajan ja urakoitsijan väliseen riskinjakoon. Niillä on vaikutuksensa myös siihen, millaiseksi urakan valvonta muodostuu. Eräitä yleisiä ohjeita urakan järjestämistavoista ja tarjouspyyntöasiakirjojen laatimisesta on annettu UrakkaA:n ja UrakkaP:n 2 luvussa.

Urakoiden valmistelussa tulee pyrkiä suunnitelmalliseen toimintaan. Huomiota tulee kiinnittää erityisesti ajoitukseen niin urakoiden yhteensovittamisessa keskenään ja omien töiden kanssa kuin urakoiden valmistelussakin.

3.2 Urakan järjestämistapa

3.2.1 Urakan laajuus

Urakan laajuuden ratkaisussa on kysymys urakkamuodon valinnasta sekä siitä, kuinka suuria urakoita katsotaan tarkoituksenmukaiseksi pyytää. Urakan laajuutta koskevia yleisperiaatteita on ilmaistu TVL:n rakennuttamispolitiikassa sekä sen soveltamista koskevilla työalakohtaisissa ohjeissa.

Kysymykseen tulee käytännössä lähinnä joko kokonaisurakka tai osaurakka. Urakan laajuuden valintaan vaikuttavat ennen muuta seuraavat seikat:

- hankkeen teknillinen laatu ja laajuus
- rakennuttajan oman organisaation resurssit
- hankkeen rahoitustilanne

Kokonaisurakka soveltuu niin pienten kuin suurtenkin hankkeiden toteuttamiseen. Hanke voidaan järjestää yhdeksi urakaksi tai jakaa se urakkaosiin. Kohteen, johon kokonaisurakkaa sovelletaan, tulee muodostaa selvä, teknisesti itsenäinen kokonaisuus ja sen rahoituksen tulee olla luotettavasti järjestettävissä. Kokonaisurakan soveltaminen on suositeltavinta silloin, kun hankkeen toteuttaminen omana työnä edellyttäisi uuden oman suoritusorganisaation luomista tai kun omat suoritusmahdollisuudet käytännössä puuttuvat. Hankkeissa, joissa rakennuskustannukset tulevat jaettaviksi usean osapuolen kesken on kokonaisurakka useimmiten soveliaim toteutusmuoto.

Osaurakka soveltuu hyvin käytettäväksi omassa johdossa rakentamisen ohessa. Tällöin osaurakalla teetetäviksi sopivat ennenmuuta kone työvaltaiset massatyöt, erikoiskalustoa tai -ammattitaitoa vaativat työt ja yleensäkin työt, joiden volyyymi vaihtelee suuresti ajallisesti ja paikallisesti ja joissa täyden oman suoritusvalmiuden ylläpito ei ole tarkoituksenmukaista. Vaihtoehdoksi koneiden ja kuljetusvälineiden

vuokraukselle tulisi aina selvittää mahdollisuus muodostaa sellaisia työkokonaisuuksia, joissa vastaava kalusto (kuormaus-kuljetus-käsittely) voitaisiin ottaa työhön urakkasopimuksen perusteella (vrt. maansiirtourakan kevennetyt urakka-asiakirjat). Myös monipuolisten osurakoiden (esim. alusrakenneurakka) muodostaminen saattaa olla edullista ja paikallisten yrittäjien kehittymisen kannalta tarkoituksenmukaista. Vaihtoehtona kokonaisurakalle tulee kysymykseen ns. jaettu urakka, ts. hankkeen jakaminen kokonaan osurakkoiksi. Tällainen menettely saattaa olla edullinen vaihtoehto silloin, kun hanke on jaettavissa selviin teknisiin osakokonaisuuksiin. Valinta kokonaisurakan ja jaetun urakan välillä tulisi tapahtua vaihtoehtoisten tarjousten pohjalta.

Kokonaisvastuu-urakka tulee TVL:n töissä käytännössä kysymykseen vain silloin, kun urakkasopimus syntyy urakoitsijan esittämän oman suunnitelman pohjalta. Rakennuttajan tulee tällöinkin tarjouspyynnössään esittää oma perussuunnitelma tai vähintäänkin yksikäsitteiset toiminnalliset ja rakenteelliset vaatimukset. Kokonaisvastuu-urakka tässä muodossa sovellettuina voi johtaa edulliseen lopputulokseen suurten siltojen tai vastaavien erikoisrakenteiden ja yleensäkin sellaisten kohteiden toteutuksessa, joissa on valittavissa useampia teknisiä ratkaisuja.

Työnjohtourakan käyttö on syytä rakennuttajalle jäävän kustannusriskin ja valvonnan hankaluuden vuoksi rajoittaa erikoistapauksiin. Työnjohtourakkaa käytetään silloin, kun TVL:n oma asiantuntemus ei riitä jonkin erikoistyön johtamiseen.

Tärkeimmän lähtökohdan urakan koon valinnalle antavat hankkeen koko, toteuttamisaikataulu, rahoitus ja tekninen luonne. Käytettävissä oleva urakoitsijakunta saattaa vaikuttaa myös urakan koon tai laajuuden valintaan. Suunnitelman pohjalta on pyrittävä osoittamaan urakalle mahdollisimman selvät teknisiin tai alueellisiin näkökohtiin perustuvat rajat. Nykyisellään meillä on useita todella suuriinkin urakoihin pystyviä urakoitsijoita, mutta tämän lisäksi suuri joukko pieniä yrityksiä. Järkevää olisi, että molempien ryhmien suorituskapasiteettia käytettäisiin hyväksi. Tehokkaan urakkakilpailun kannalta saattaa olla edullista suurten urakoiden jakaminen vaihtoehtoisina tarjottaviin pienempiin urakkaosiin. Urakan kokoon voivat vaikuttaa myös työvoima- tai aluepoliittiset näkökohdat. Pieni urakkakoko ja suppea-alaisiksi muodostetut osurakat saattavat suosia paikallisten pienten yrittäjien osallistumista urakkakilpailuun. Tämä tulee ottaa erityisesti huomioon toteutettaessa työllisyysvaroilla rahoitettavia hankkeita urakalla.

3.2.2 Urakkasopimusmuoto

Urakkasopimusmuodon valinnassa on kysymys urakkaan sopivan maksuperustemuodon valitsemisesta. Tärkeimmät asiaa koskevat yleisperiaatteet on ilmaistu TVL:n rakennuttamispoliitikassa ja sen soveltamista koskevissa ohjeissa.

Urakkasopimusmuodon valinta riippuu ensisijaisesti urakoitavasta kohteesta. Käytännössä tulee aina pyrkiä kiinteähintaperusteisen urakkasopimusmuodon käyttämiseen. Tällöin tulevat kysymykseen kokonaishintaurakka ja yksikköhintaurakka. Koska maaperään kohdistuvaan suunnitteluun ja rakentamiseen liittyy aina tietty riski työmäärien ja todellisten rakennusaikaisten olosuhteiden määrittämisen suhteen, on tienrakennustöissä vakiinnuttanut asemansa tasaisemman riskinjaon takaava yksikköhintaurakka. Sensijaan talonrakennus-, taitorakennetoissa ym: vastaavassa rakennustoiminnassa suoritämäärät on varsin tarkasti määrätävissä etukäteen teknillisen suunnitelman pohjalta ja tällöin kokonaishintaurakka on sopivin vaihtoehto.

Vedenalaisissa kaivu- ja louhintatöissä ovat yksikköhintaurakan edellyttämät työnaikaiset mitaukset, sekä suoranaisten että välillisten kustannusten vuoksi, osoittautuneet niin kalliiksi, että myös näissä töissä on alettu yhä enemmän suosia kokonaishintaurakkaa. Urakoitsijan riskin lisääntyminen estetään entistä tarkempien tutkimustietojen hankkimisella.

Yksikköhintapohjaisen urakan yhtenä lisäetuna voidaan pitää sen joustavuutta suunnitelman muutosten tekemisessä. Työn aikana muuttuneen suoritusvelvollisuuden hinnoitteluun löytyy usein valmiit perusteet sopimusasiakirjoista. Kokonaishintaurakoissa tämä voidaan hoitaa pyytämällä urakoitsija tarjouksessaan ilmoittamaan tarvittavat muutostöiden yksikköhinnat.

Laskutyöperusteisessa urakassa kustannusriski jää kokonaan tai osittain rakennuttajalle ja urakan valvonta voi olla varsin työlästä. Laskutyöperusteinen urakka tulee kysymykseen vain poikkeustilanteissa, esimerkiksi, jos normaaliin menettelyyn ei työn kiireellisyyden vuoksi ole aikaa tai työn kustannukset eivät ole kohtuullisella riskillä määriteltävissä etukäteen.

3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen laatiminen

3.3.1 Yleisiä ohjeita

Urakan tarjouspyyntöasiakirjojen laatiminen on eräitä poikkeuksia lukuunottamatta tie- ja vesirakennuspiirien tehtävänä. Erikseen asiasta sovitessa antaa TVH:n asianomainen toimisto asiantuntija-apua asiakirjojen laatimisessa. Tällainen tulee kysymykseen erityisesti suurten siltahankkeiden ja erikoistöiden yhteydessä. MKH:n rahoittamien meriväylätöiden tarjouspyyntöasiakirjat laaditaan pääsääntöisesti TVH:n vesitieosaston toimesta. Talonrakennustöiden tarjouspyyntöasiakirjat laaditaan vähäisiä töitä lukuunottamatta yleensä TVH:n käyttöosaston kunnossapitotoimiston talonrakennus-

jaostossa, paitsi sähkötöiden osalta konetöiden sähköjaostossa.

Tarjouspyyntöasiakirjojen laadinnasta on annettu melko yksityiskohtaisia perusohjeita UrakkaA:n 3 ja 4 §:ssä ja UrakkaP:n 7 ja 8 §:ssä. Päähuomio tulee säädösten mukaan kiinnittää asiakirjojen yksityiskohtaisuuteen ja selkeyteen sekä siihen, että kaikki kustannuksiin vaikuttavat seikat ilmoitetaan selvästi. Tarjouspyyntöasiakirjojen laadinta edellyttää olemassa olevista asiakirjamalleista ja ohjeista huolimatta aina erittäin tarkkaa harkintaa ja asiantuntemusta. Seuraavassa luetellaan eräitä yleisiä näkökohtia tarjouspyyntöasiakirjojen laadinnasta:

- tarjoajan tulee asiakirjoista selvästi nähdä rakennuttajan tarkoitus
- asiakirjoihin ei pidä yrittää tarkoituksella sisällyttää suorituksen laajuudesta, laadusta tai rakennuttajan ja urakoitsijan välisistä velvollisuuksista harhaanjohtavia, pyöreitä tai ristiriitaisia määräyksiä
- tarjousten vertailuperusteiden tulee olla selvät ja urakoitsijalle tulee selvästi ilmetä, missä muodossa tarjous annetaan
- erilaiset riskit tulee jakaa kohtuullisesti rakennuttajan ja urakoitsijan kesken, eikä urakoitsijan kannettavaksi tule jättää ns. piiloriskejä
- määräykset tulee ilmoittaa oikeissa, asiakirjajärjestelmän mukaan loogisissa kohdissa ja myös oikeissa asiakirjoissa
- voimassa olevien vakiosisältöisten asiakirjojen määräysten muuttamiseen tulee olla perusteltu syy ja muutoksen vaikutus koko asiakirjajärjestelmään on huolellisesti tutkittava
- yhteistyötä suunnittelijan ja rakentajan välillä asiakirjojen laadinnassa ei saa laiminlyödä; teknillisten asiakirjojen laatiminen ja urakassa noudatettavien teknillisten määräysten ja ohjeiden luetteleminen kuuluu ensisijassa suunnittelijalle.

Urakoissa, joissa käytettävissä oleva urakoitsijakunta on suppea ja vakiintunut, esim. silta-, päällyste- ja murskaustyöt, voi TVH:n ao. yksikkö etukäteen jakaa vakiosisältöiset urakka-asiakirjat tiedoksi urakoitsijoille. Tällöin niitä ei tarvitse liittää tarjouspyyntöön, mutta ne tulee kuitenkin ilmoittaa tarjouspyyntökirjeessä tarjouksen perustana oleviksi asiakirjoiksi.

3.3.2 Asiakirjakohtaisia ohjeita

Seuraavassa käsitellään asiakirjakohtaisesti tarjouspyyntöön kuuluvia eri asiakirjoja, niiden merkitystä ja laatimisessa huomioon otettavia yleisiä seikkoja.

Yleiset sopimusehdot

Yleisinä sopimusehtoina on käytettävä kaikissa kirjallisissa urakkasopimuksissa LM:n 18. 12. 1974 vahvistamia yleisiä sopimusehtoja valtion rakennustöitä varten. Tosin UrakkaP:n 20 §:ssä sanotaan, että ”mikäli sopimuskaavakkeiden tai -ehtojen käyttäminen jossakin rakennusurakassa ei ole tarkoituksenmukaista, on laadittavassa urakkasopimuksessa määriteltävä ainakin urakoitsijan suorituksen paljous, laatu ja

suoritusaika sekä rakennuttajan vastasuorituksen määrä ja maksuaika". Edellä olevan perusteella on TVH, asiasta LM:n kanssa neuvoteltuaan, laatinut maansiirtourakan kevennettyjä urakka-asiakirjoja varten lyhennelmän yleisistä sopimusehdoista.

Tarjouspyyntö ja ennen tarjousten jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset

Tarjouspyyntökirje on rakennuttajan tahdonilmaisu siitä, että hän haluaa ilmoittamastaan kohteesta yrittäjien tarjouksia. Tarjouspyynnön liitteinä olevat asiakirjat ilmoittavat yrittäjälle vaadittavan suorituksen ominaisuudet, työn suoritukseen vaikuttavat seikat sekä mahdollista sopimussuhdetta koskevat ehdot. Tarjouspyyntökirjeestä on laadittu eräitä malleja, kuten esim. tienrakennustöiden urakka-asiakirjajärjestelmään kuuluva julkaisu TVH 731598, sillanrakennustöiden urakka-asiakirjajärjestelmään kuuluva julkaisu TVH 732203 ja päällystysurakoi- ta varten vuosittain laadittu kirjemalli. Tarjouspyyntö tulee laatia urakkakohtaisesti soveltuvin osin em. malleja tai urakkatyyppissä vakiintunutta käytäntöä noudattaen.

Tarjouksen antaja voi pyytää ja rakennuttaja voi muutenkin lähettää tarjouspyyntöasiakirjoja koskevia muutoksia lisäselvityksiä ja tulkintoja tarjouksen antajille. Mainitunlaiset kirjalliset pyynnöt tulee tarjouksenantajan esittää mahdollisimman hyvissä ajoin ennen tarjouksen antamista varten ilmoitetun määräajan päättymistä. **Rakennuttajan tulee vastata tarvittaessa kaikille tarjouksenantajille yhteisesti niin ajoissa ennen tarjouksen päättymistä, että lisäselvityksen vaikutus voidaan tarjouksessa ottaa huomioon.** Edellä mainituille selvityspyynnölle ja lisäselvitykselle voidaan tarjouspyyntöasiakirjoissa antaa määräajat. Suulliset kyselyt ja selvitykset ovat myös mahdollisia, mutta niitä ei voida pitää sitovina.

Urakkaohjelma

Urakkaohjelma on tarjouspyynnön laadinnan kannalta keskeisin asiakirja. Siinä mm. yksilöidään rakennuskohde ja -alue sekä ilmoitetaan rakennuttajan ja urakoitsijan välistä vastuunjakoa koskevat seikat ja luetellaan urakassa noudatettavat asiakirjat. Urakkaohjelma liittää teknilliset asiakirjat sopimuskokonaisuuteen. Urakkaohjelman laatijan tulee käydä koko rakentamisprosessi mielessään läpi ja harkita, miten kukin teknillinen asiakirja niveltyy sopimuskokonaisuuteen.

Urakkaohjelman laadinnassa on pyrittävä noudattamaan edellä kuvatuissa urakka-asiakirjajärjestelmissä esitettyjä vakiosisältöisiä asiakirjoja ja laatimisohteja. Myös niissä urakkaohjelmissä, jotka laaditaan kokonaan työkohtaisesti, tulee esittää soveltuvin osin samat keskeiset sopimusmääräykset kuin tienrakennustöiden urakka-asiakirjajärjestelmään kuuluvissa urakkaohjelma-asiakirjoissa. Urakkaohjelmien laadinnassa tulee pyrkiä koko laitoksen osalta mahdollisimman yhtenäiseen esitystapaan.

Ammattimaisella kuorma-autolla suoritettavia kuljetuksia sisältävien urakoiden yhteydessä tulee tarjouspyyntöön liittää urakoitsijoille tiedoksi julkaisu Kuljetusmaksut kuorma-autokuljetuksissa tie- ja vesirakennuslaitoksen omassa johdossa tehtävissä töissä (TVH 731595).

Työkohtainen työselitys

Työkohtainen työselitys täydentää sopimuspiirustuksia ja mahdollisia yleisiä työselityksiä. Työkohtaisen työselityksen laatii suunnitteluyksikkö käyttäen tarvittaessa hyväksi rakennuttajan ja tulevan valvojan asiantuntija-apua. Sisällön jaottelussa on hyvä noudattaa yleisen työselityksen tai sen puuttuessa suoriteryhmittelyn jakoa. Työkohtaisessa työselityksessä ilmoitetaan sellaiset työn lopputulosta ja suoritustapaa koskevat vaatimukset, jotka eivät ilme- ne piirustuksissa tai yleisissä työselityksissä. Työkohtaisessa työselityksessä esitetään usein myös geoteknillisiä piirustuksia täydentävä maaperäkuvaus. Varsinaisia työkohtaisen työselityksen laatimisohteja ei ole julkaistu. Työkohtaista työselitystä laadittaessa tulee mahdollinen yleinen työselitys käydä huolellisesti läpi. Erityisesti on huomattava, että yleinen työselitys saattaa sisältää useita rinnakkaisia menetelmiä tai muita työhön liittyviä vaatimuksia. Jos rakennuttaja haluaa vaikuttaa niiden valintaan, on kyseessä oleva seikka täsmennettävä työkohtaisessa työselityksessä.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää urakkaohjelman ja työkohtaisen työselityksen yhteenniveltämiseen siten, että kummassakin esitetään vain siihen loogisesti kuuluvia asioita. On muistettava, että työselitys on luonteeltaan rakennusteknillinen asiakirja. Työkohtaiseen työselitykseen ei tule liittää geoteknikon suunnittelijaa varten antamaa lausuntoa, joka on luonteeltaan suunnitteluohje ja saattaa sisältää erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja.

TVL:n hankintojen kotimaisuutta koskevien ohjeiden mukaan työselitystä ei saa kuin poikkeustapauksessa tehdä sellaiseksi, ettei normaalissa sarjatuotannossa oleva kyseisen tarkoituksen täyttävä kotimainen tuote olisi hyväksyttävissä.

Sopimuspiirustukset

Sopimuspiirustuksilla ja erityisesti niiden pohjana olevilla maaperätutkimuksilla on keskeinen merkitys urakan myöhempää onnistumista ajatellen. Tutkimustiedot tulee liittää asiakirjoihin ainakin siltä osin, kuin niillä on merkitystä työn vaikeusasteen arviointiin ja urakoitsijan työmenetelmien valintaan. Sen sijaan tietoja ja varsinkin johtopäätöksiä, jotka on tarkoitettu pelkästään suunnittelijan käyttöön, ei ole tarpeen esittää, ellei urakoitsijalta pyydetä omaa vaihtoehtoista teknillistä ratkaisua. Tällöin ne tulee lähettää urakoitsijalle informaatioaineistona. Tarjouspyyntöasiakirjoissa ei ole aiheellista ilman perusteltua syytä ilmoittaa sellaisia rakennuttajan omia johtopäätöksiä kuin esimerkiksi kaivu vaikeusluokka. Erilaisten johtopäätösten teko tulee jättää urakoitsijalle.

Tutkimustiedot voidaan tarjouspyynnössä julkaista myös omana asiakirjaryhmään. Tämä tulee kysymykseen erityisesti urakoissa, joissa näiden tietojen merkitys on hyvin keskeinen urakan vaikeusasteen tai työmäärän arvioimisella; esim. siltojen perustamistapaan vaikuttavat maaperätutkimukset tai vesitietöiden pohjautkimustiedot. Ilmoitetut tutkimustiedot ovat rakennuttajaa sitovia ellei niitä ole esim. urakkaohjelmassa ilmoitettu rakennuttajaa sitomattomiksi. Maininta tällaisesta sitomattomuudesta on siirrettävä myös urakkasopimuslomakkeeseen. Liitettäessä tutkimustietoja tarjouspyyntöön tulee rakennuttajan varmistautua tietojen oikeellisuudesta, tarvittaessa lisätutkimuksiin.

Yleiset työselitykset

Yleiset työselitykset, joita on laadittu jo varsin monia eri töitä varten, liitetään tarjouspyyntöasiakirjoihin sellaisenaan työn sisällön edellyttämässä laajuudessa. Yleisissä työselityksissä asetetaan rakenteille ja tötävoille yleisiä vaatimuksia. Niissä esitetään myös työn kelpoisuuden toteamiseksi tarpeelliset toimenpiteet sekä tutkimustulosten dokumentointia koskevat ohjeet.

Yleisten työselitysten luonteisesti tai niitä täydentämässä voidaan käyttää myös rakennuttajan julkaisemia työturvallisuutta, ympäristönsuojelua, laadunvalvontaa yms. koskevia asiakirjoja sekä yksityisten järjestöjen julkaisemia ohjeita, normeja ja standardeja. Tällaisia asiakirjoja ei ilman perustelua syytä tarvitse luettelaa, vaan niitä noudatetaan siltä osin kuin niihin on suunnitelma-asiakirjoissa (työselitykset, piirustukset) viitattu. Asiakirjoja luettelattaessa on syytä varmistautua, että viitataan ajantasalla ja voimassa olevaan painokseen. Urakassa noudatettaviksi asiakirjoiksi on syytä määrätä vain sellaisia määräyksiä ja ohjeita, joita työssä todella tarvitaan. Painettuja, yleisesti saatavana olevia asiakirjoja ei ole yleensä tarpeen liittää tarjouspyyntöasiakirjoihin.

Tarjous

Urakoitsijoiden tarjousten saamiseksi yhtenäiseen ja helposti vertailtavaan muotoon on tarjoukset pyydettävä aina antamaan tarjouspyyntöön liitettyjen malliasiakirjojen mukaisina. Tarjoukseen kuuluu yksikköhintaurakoissa tarjouskirje ja massa- ja yksikköhintaluettelo. Kokonaishintaurakoissa liitetään tarjoukseen lisäksi muutostöissä sovellettaviksi tarkoitettujen yksikköhintojen luettelo. Valmiita malliasiakirjoja, kuten tienrakennusurakan tarjouskirjemalli (TVH 732462) ja sillanrakennusurakan tarjouskirjemalli (TVH 732202), on syytä mahdollisuuksien mukaan käyttää hyväksi asiakirjoja laadittaessa. **Erityisesti yksikköhintaurakoiden yhteydessä tulee aina tarkastaa, että massa- ja yksikköhintaluettelon kohdejako vastaa tarkasti urakkaohjelmaan mahdollisesti kuuluvia maksu- ja mittausperusteita ja että kaikki urakkaan kuuluvat työt esiintyvät massa- ja yksikköhintaluettelossa.**

Informaatioaineisto

Tarjouspyyntöön voidaan liittää lisäksi urakoitsijaa mahdollisesti tarjouksen teossa kiinnostavia informaatioluonteisia tietoja. **Urakkaohjelmassa tai tarjouspyyntökirjeessä tulee aina ilmoittaa, etteivät nämä tiedot sido rakennuttajaa.** Tällaisia tietoja voi sisältyä liikennemäärä- tai muihin ennusteisiin, massansiirtosuunnitelmiin tms:iin. Jos urakoitsijan toivotaan tekevän vaihtoehtoisen tarjouksen oman suunnitelman pohjalta, on mukaan aiheellista liittää myös suunnittelussa tarvittavia perusteita ja tietoja. Informaatiotiedot voidaan tarvittaessa liittää varsinaiseen urakkasopimukseen.

3.3.3 Tarjouspyyntöasiakirjojen laatimisessa esiintulevia erityiskysymyksiä

Pienurakat

Pienissä ja sisällöltään yksinkertaisissa urakoissa voidaan tarjouspyyntö- ja urakkasopimusasiakirjoja usein supistaa ja yksinkertaistaa edellä esitettyyn nähden. Pienurakkana voidaan pitää yksinkertaisia massansiirtotöitä, tientekoaineiden toimituksia, tehdasmaisesti valmistettujen rakenteiden tai rakennusosien toimituksia sekä yleensäkin vain muutamaa työlajia sisältäviä urakoita. Suuntaa-antavana urakkahinnan ja urakka-ajan ylärajoina voidaan pitää 0,5 milj. mk ja 6 kk.

Pienissä maansiirtotöissä ovat käytettävissä kohdassa 2.3 esitetyn mukaisesti maansiirtourakan kevennetyt urakka-asiakirjat.

Pieneköissä päällystystöissä ja kiviainesten hankinnoissa voidaan käyttää Päällystealan neuvottelukunnan laatimia asiakirjoja (asfalttipäällysteiden korjaustöiden urakka-asiakirjat, kiviainestoitussopimus ja kiviainesten toimitusehdot), joita on saatavana Suomen Rakennusinsinöörien Liitto r.y:stä, osoite Meritullinkatu 16 A 5, 00170 Helsinki 17 (puh. 90-661 693). Muutoin asiakirjojen keventämisessä tulee ottaa huomioon edellä esitetyn urakka-asiakirjakäytännön yleisperiaatteet. **Normaaliin asiakirjakäytäntöön tehtävistä muutoksista tulee periaatteellisilta osin sopia TVH:n ao. yksikön kanssa. Ellei toisin ole em. tavalla sovittu, tulee yleiset sopimusehdot aina määrätä urakassa noudatettavaksi asiakirjaksi.**

Yksinkertaisissa rakenteiden, rakenneosien ja materiaalien toimittamista koskevissa urakoissa (ns. hankintaurakoissa) urakkasopimuksen syntyminen voidaan hoitaa ns. kirjemenettelyllä: tarjouspyyntö — tarjous — tilaus. Jos tilaus sisältää täsmennyksiä tai korjauksia tarjoukseen nähden, on aina pyydettävä lisäksi ns. tilausvahvistus. Jos urakkaohjelma jäisi käytännössä hyvin lyhyeksi, voidaan vastaavat asiat ilmoittaa tarjouspyyntökirjeessä. Asiakirjamenettely voi olla periaatteiltaan liitteessä 6a esitetyn mukainen. Vähäisissä kiviainesten hankintaurakoissa (urakkahinta enintään 50 000 mk) voidaan käyttää sopimuslomaketta TVH 732997, johon kirjalliset tarjoukset voidaan pyytää kiireellisissä tapauksissa myös puhelimitse. Sopimuksen allekirjoitus voidaan hoitaa käytännön syistä myös kirjeitse.

Vaihtoehtoiset tarjoukset

Yleensä tarjouspyyntö tulee laatia siten, että tarjouksen tekijöillä on mahdollisuus esittää omia teknillisiä vaihtoehtoja.

Pyydettyessä tarjouksia teknillisesti vaativista kohteista tulee rakennuttajan aina varautua tarjousten tekijäin mahdollisesti jättämiin vaihtoehtoisiin tarjouksiin. Erityisyyttä (esim. aika-tila) voidaan tarjous pyytää kokonaan urakoitsijoiden omien suunnitelmien pohjalta. Katso myös kohta 3.2.1 (kokonaisvastuu-urakka). Myös kiviainesten hankintoja koskevissa urakoissa on syytä varautua vaihtoehtoisiin tarjouksiin.

Vaikka rakennuttaja voikin hyväksyä myös tarjouspyynnöstä poikkeavan tarjouksen (vertaa UrakkaA 8 § 2.), on tarjouspyynnössä syytä aina ilmoittaa mahdollisuudesta antaa vaihtoehtoinen tarjous, jos tällaisia toivotaan. Tarjouspyyntö tulee tällöin pyrkiä laatimaan siten, että vaihtoehtoiset tarjoukset saadaan esitustalvaltaan ja kustannustiedoiltaan keskenään mahdollisimman vertailukelpoisessa muodossa. Urakoitsijoiden omiin suunnitelmiin perustuvien tarjousten pyytämisestä on annettu silanrakennustöiden osalta tarkemmat määräykset ja ohjeet TVH:n kirjeellä n:o O/Rsr-48/15. 2. 1979.

Kansainvälinen tarjouspyyntö

Eräissä erikoistapauksissa, nykyisin useimmiten suurissa meriväylätöissä, saattaa olla pai-

kallaan silloin tällöin kilpailun tehostamiseksi järjestää kansainvälinen tarjouskilpailu. Tarjouspyyntöjen laatimisessa noudatetaan tällöin edellä esitettyjä urakka-asiakirjajärjestelmiä ja asiakirjojen laatimistapoja. Tarjouspyynnön laatimisessa tulee kuitenkin kiinnittää huomiota eräisiin erityispiirteisiin. Asiakirjoista tulee ilmetä määräävä kieli (yleensä suomi tai ruotsi), jota viime kädessä käytetään sopimusta tulkittaessa, yhteisissä tilaisuuksissa ja kokous-, katselmus- ym. asiakirjoissa. Samoin tulee ilmoittaa urakoitsijan paikalliselle edustajalle asetettava kielitaitovaatimus. Valuuttaa koskevia määräyksiä laadittaessa tulee noudattaa Suomen Pankin antamia määräyksiä ja ohjeita. Asiakirjoista tulee ilmetä mahdollisen valuutan sidonnaisuus ulkomaan valuutan myyntikurssiin (valuutan tulee olla päivittäin Suomen Pankin noteeraama). Lisäksi tulee ilmoittaa suoritusten maksutapaa ja valuutan vaihtoa koskevat määräykset. Tullin, liikevaihtoveron ja muiden tuonnin yhteydessä suoritettavien verojen ja maksujen osalta tulee tarjouspyynnössä ilmaista keskeiset määräykset ja tarvittaessa ilmoitettava näistä asioista Suomessa voimassa olevat säädökset ja määräykset. Työvoiman käytön osalta tulee ilmoittaa mm. se, missä määrin ulkomainen yrittäjä saa käyttää ulkomaista työvoimaa. Kansainvälisten tarjouskilpailujen yhteydessä on aina syytä asettaa ehdoksi enintään 2 %:n suuruinen tarjousvakuus, jonka tulee olla voimassa kuukauden yli tarjouksen voimassaolon.

4 URAKKATARJOUSTEN HANKKIMINEN JA KÄSITTELY

4.1 Tarjousten hankkiminen

4.1.1 Yleistä

UrakkaA:n 5 § ja UrakkaP:n 9—13 § sisältävät varsin yksityiskohtaisia määräyksiä urakkatarjousten hankkimisesta. Yleisesti voidaan todeta, että tarjouksia tulee pyytää työn laajuuden mukaan vähintään viideltä tai jos on kysymyksessä talonrakennustyö, vähintään kymmeneltä luotettavaksi, vakavaraiseksi ja ammattitaitoiseksi tunnetulta urakoitsijalta samanaikaisesti ja kirjallisina.

4.1.2 Yleiset edellytykset tarjouspyynnön lähettämiselle

Eräitä käytännön kysymyksiä tulee pitää mielessä tarjouspyyntöjä lähetettäessä:

Hankkeen rahoitus tulee olla ainakin periaatteessa selvitetty koko urakan osalta.

Rakentamisen laillisuus. Tiesuunnitelma, jota toteutettava urakka koskee, tulee olla vahvistettu tai ainakin vahvistamiskelpoinen, jolloin suunnitelman vahvistamis- ja tiepäätöksen antamisen menettelylle on varattava riittävästi aikaa ennen urakkasopimuksen allekirjoitusta. Jos työ edellyttää vesioikeuden lupapäätöstä tulee tarkastaa, että lupahakemus on vireillä ja että ainakin työn aloittamislupa vesioikeudelta voidaan saada ennen sopimuksen allekirjoittamista. Jos työlle on jo saatu vesioikeuden lupa, tulee tarkastaa, että siinä työlle asetetut ehdot tulevat otetuiksi huomioon tarjouspyyntöasiakirjoissa. Vastaavanlaatuiset seikat tulee ottaa huomioon siinä tapauksessa, että työ edellyttää rakennuslupaa.

4.1.3 Urakoitsijoiden esivalinta

Ennen tarjouspyynnön lähettämistä tulee aina suorittaa jonkinasteinen urakoitsijoiden esivalinta. Normaalisti riittää käytännön kokemukseen ja TVH:n voimassaolevan urakoitsijarekisterin tietoihin perustuva harkinta kysymykseen tulevien urakoitsijoiden valitsemiseksi. Myös TVH:n yksiköt saattavat antaa esimerkiksi vuosittain omia erikoisalojaan koskevia suosituksia. Eri alojen urakoitsijoita koskevia tietoja on myös saatavissa suoraan urakoitsijarekisterin yhteyshenkilöiltä.

Urakkatarjouksia voidaan pyytää myös sellaisilta urakoitsijarekisteriin kuulumattomilta yrityksiltä, jotka täyttävät säädösten asettamat vaatimukset. Em. urakoitsijarekisteri ei sisällä esimerkiksi lainkaan vain yhden läänin alueella toimivia urakoitsijoita.

Puhelinsoitolla on lisäksi syytä varmistua ura-

koitsijan kiinnostuksesta ko. työhön. Tarvittaessa (mm. erikoistyöt) voidaan halukkaita urakoitsijoita tai erikoisliikkeitä pyytää ilmoittautumaan sanomalehti-ilmoituksella. Kirjallinen esikysely tulee kysymykseen lähinä kansainvälisten tarjouskilpailujen yhteydessä.

Seuraavassa eräitä keskeisiä urakoitsijoiden esivalintaan vaikuttavia seikkoja:

- urakan laajuus ja töiden luonne
- yrityksen koko, resurssit ja tekninen pätevyys
- kokemus yrityksestä aikaisempien liikesuhteiden perusteella
- yrityksen taloudellinen vakavuus
- alueelliset näkökohdat; rakennuspaikkakunnan tai lähiseudun yrittäjät aina otettava huomioon, mikäli täyttävät UrakkaA:n vaatimukset
- jos ei ole kysymys vähäisestä työstä, on pyrittävä saamaan tarjoajia eri paikkakunnilta
- muiden virastojen saamat kokemukset
- yrityksen vakuuksien saantimahdollisuudet

Lisäksi on huomattava, että UrakkaA:n 5 § 2 momentin mukaan urakoitsijalla, joka on ilmoittanut olevansa halukas tekemään tarjouksen ja joka täyttää 5 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset (luotettavaksi, vakavaraiseksi ja ammattitaitoiseksi tunnettu), on oikeus, mikäli työ ei sen johdosta viivästy, saada tarjouspyyntöasiakirjat tarjouksen tekemistä varten.

Myös uudet yrittäjät tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon ja näin suoda heille kehittymismahdollisuus.

Tarjousvakuus voi jossain määrin toimia esivalinnan luonteisena. UrakkaA:n 5 § 3 momentin mukaan tällaisen käyttö on mahdollista ”erityisestä syystä”. Tällaisena erityisenä syynä voidaan tavallisesti pitää vain kansainvälistä urakkakilpailua. Jos jollekin alalle ilmestyy runsaasti uusia yrittäjiä, ja kysymys on huomattavasta urakasta, voi tarjousvakuusmenettelyn soveltaminen tällöin olla paikallaan.

4.1.4 Tarjouspyynnön tekeminen

UrakkaP:n 9 §:n mukaan mahdollisia urakkatarjousten hankkimistapoja ovat: erityinen tarjouspyyntö, sanomalehti-ilmoitus ja kuulutusmenettely. Pääsääntöisesti TVL:n urakkatarjouspyynnöissä noudatetaan suljetun urakkakilpailun periaatetta, ts. kirjalliset tarjouspyynnöt lähetetään rakennuttajan valitsemille yrityksille. Avoimen urakkakilpailun menettely, jota sanomalehti-ilmoitus ja kuulutus edustavat, voi tulla kysymykseen vain poikkeustapauksissa, esim. etsittäessä jollekin erikoistyölle työn suorittaja.

UrakkaP:n 13 §:ssä luetellaan eräitä poikkeustapauksia, jolloin työ voidaan antaa urakoitsijalle tarjouksia pyytämättä. Niistä tavallisin tapaus on urakan yhteydessä pienehkö lisätyö. Muita poikkeuksellisesti kysymykseen tulevia tapauksia ovat: käypä hinta tiedossa, kiireellinen työ, vain tietty urakoitsija osaa työn tai kun urakatarjouksia ei ole saatu.

Tarjousten tekemistä varten on urakoitsijalle varattava riittävästi aikaa ja mahdollisuus tutustua urakkakohteeseen itse paikalla. Usein on syytä järjestää erityinen tarjouskohteen esittelytilaisuus rakennuttajan edustajan johdolla. Jos tarjoukset joudutaan pyytämään maan ollessa lumen peitossa, tulee harkita onko tarpeen järjestää työkohteen esittely jo ennen tarjouspyyntöjen lähettämistä maan ollessa paljas. Tarjousajan pituus riippuu luonnollisesti urakan koosta ja työn luonteesta. Jos urakoitsijan halutaan tekevän vaihtoehtoisen tarjouksen oman teknillisen ratkaisunsa pohjalta, on tämä otettava huomioon tarjousajassa. Karkeana sääntönä voidaan todeta, että osurakoissa tarjousajan tulisi olla 2—4 viikkoa ja kokonaisurakoissa 3—9 viikkoa. Myös tarjousten ruuhkautuminen tiettyyn ajankohtaan saattaa vaatia pitemmän tarjousajan. Tällaisista, varsinkin tiettyissä erikoistöissä esiintyvistä ruuhkautumisista tulisi pyrkiä pääsemään eroon töiden keskitetyimmällä ohjelmoinnilla ja yhteistyöllä toisaalta eri tie- ja vesirakennuspiirien kesken ja toisaalta mahdollisuuksien mukaan muiden suurten rakennuttajien kanssa. Eräissä kausiluonteisissa töissä tiettyä ruuhkautumista lievenee mahdoton täysin välttää.

Tarjouspyyntökirjeet lähetetään urakoitsijoille rakennuttajalle jäävän jakeluluettelon mukaan. Tarjouspyynnössä ei ole yleensä syytä ilmaista, keiltä tarjoukset pyydetään. Tarjouspyyntökirjeen jakeluluettelo tulee myöhemmin liittää tarjousten käsittelypapereihin. Tarjoukset tulee käytännön syistä yleensä määrätä jätettäväksi ilmoitettuna määräpäivänä klo 13.00 mennessä.

Kohdan 3.3.2 mukaisesti rakennuttaja voi antaa tarjouspyyntöä täydentäviä lisäselvityksiä. Jos painavaa syytä ilmenee, voidaan tarjousaikaa jatkaa. **Tarjousaikaa ei saa kuitenkaan jatkaa enää sen jälkeen, kun ilmoitettu määräaika on kulunut umpeen.**

Tarjous tulee pyytää lähettämään rakennuttajalle erityisessä tarjouskuoressa (TVH 739302) tai tarjouspussissa (TVH 739303) sen erottamisen helpottamiseksi muun postin joukosta. Tarjouskuori on lisäksi syytä varustaa tai määrätä varustettavaksi tarjouspyyntökirjeessä ilmoitetulla tunnusmerkinnällä. Tarjouspyyntöasiakirjat tulee määrätä palautettavaksi määräajassa tarjousten jättämiseen varatun ajan päättymisen jälkeen.

4.1.5 Tarjouspyynnön lähettäminen tiedoksi TVH:een

Pyydettyessä tarjouksia kohteista, joista urakan ratkaisu kohdan 4.3 perusteella todennäköisesti tulee alistettavaksi ylemmän viranomaisen ratkaistavaksi, tulee tarjouspyyntöasiakirjat lähettää tiedoksi TVH:lle samanaikai-

sesti kuin ne lähetetään urakoitsijoille. Samoin tulee menetellä kaikissa sillanrakennus- sekä vesitie- ja päällystysurakoissa. Sillanrakennusurakoista tulee TVH:n sillanrakennustoimistoon lähettää vain tarjouspyyntökirje jakeluluettelointeen, urakkaohjelman työkohtainen osa ja mahdollinen piirustusluettelo, ellei piirustuksia ole lueteltu tarjouspyyntökirjeessä.

4.2 Tarjousten käsittely

4.2.1 Yleistä

UrakkaA:n 6—9 § ja UrakkaP:n 14—19 § antavat varsin yksityiskohtaiset määräykset tarjousten avaamisesta, käsittelystä ja hyväksymisestä. Yhtenä tärkeänä lähtökohtana valtion urakalla teettämistoiminnassa on pidettävä tasapuolisuuden vaatimusta. Varsinaisista tarjous-ehdoista ei tarjousten avaamisen jälkeen neuvotella, tarjous joko hyväksytään tai hylätään periaatteessa sellaisena kuin se on annettu. Tarjouksen tekijää voidaan kuitenkin pyytää antamaan selvityksensä tarjoukseen mahdollisesti sisältyvästä epäselvyydestä. Puhtaasti teknillisistä tai muodollisista seikoista voidaan rakennuttajan ja tarjouksen tekijän kesken myös neuvotella ennen sopimuksen allekirjoittamista myöhempien epäselvyyksien välttämiseksi.

Tarjouksen kirjekuoreen tai muuhun päällykseen tulee merkitä saapumisen päivämäärä ja kellonaika. Tarjoukset tulee avaustilaisuuteen saakka säilyttää avaamattomina lukitussa säilytyspaikassa.

4.2.2 Tarjouksen peruuttaminen

Tarjouksen jättäjä voi peruuttaa antamansa tarjouksen joko kirjeitse tai sähköitse. TVL:n urakka-asiakirjoissa lähdetään yleensä siitä, että peruutus tulee saapua rakennuttajalle ennen tarjousten jättämiseksi varatun ajan päättymistä. Tämä määräys on tulkittava käytännön perusohjeeksi, jonka mukaisesti meneteltäessä peruutus on aina kiistaton. Oikeustoimilain (228/29) mukaan tarjous on tekijäänsä oikeudellisesti sitova vasta siitä hetkestä lähtien, kun vastaanottaja on ottanut siitä selon, käytännössä tavallisesti tarjousten avaamisesta lukien. Tarjouksen tekijä voi siis peruuttaa tarjouksensa ja vapautua sitouksestaan, jos peruutus saapuu tarjousten pyytäjälle ennenkuin tämä on avannut tarjoukset tai viimeistään silloin kuin avaus tapahtuu. Edellä esitetyn perusteella tarpeettomien epäselvyyksien välttämiseksi tarjoukset on pyrittävä avaamaan välittömästi tarjousten jättämiseksi varatun määräajan päätyttyä.

Saatuaan edellä selostetun tarjouksen peruuttamisilmoituksen tulee tarjouksen pyytäjän ilman aiheetonta viivytystä aina kirjallisesti ilmoittaa peruutuksen jättäjälle oma kantansa asiaan.

Tarjousten avaustilaisuuden jälkeenkin saapuneella peruutuksella voi poikkeuksellisesti olla vaikutusta, milloin oikeustoimilaissa ilmaistut erityisedellytykset ovat olemassa. Tässä tapauksessa peruutuksen on tultava tarjouksien

pyytäjän tietoon ennen kuin tarjous on vaikuttanut määräävästi tarjouksia pyytäneen toimintaan, esim. johtanut joidenkin tarjousten karsimiseen tai johonkin hyväksyvään päätökseen. Peruutuksen pätevyys edellyttää, että erityiset asianhaarat antavat siihen aiheen. Tällaisia voivat olla todistettavat ja olennaiset erehdykset, joista johtuen tarjous on saanut toisen sisällön kuin se olisi saanut, ellei tekijä olisi erehtynyt. Käytännössä valtion urakoinnissa tällaiset tilanteet tulee ratkaista UrakkaA:n 8 §:n mukaan. Siellä tarjousten saajalle on asetettu eräissä tapauksissa tarjousten hylkäämisvelvoite.

4.2.3 Tarjousten avaaminen

UrakkaP:n 15 §:ssä on annettu määräykset tarjousten avaamisesta. Saapuneet tarjoukset avataan niiden antamista varten ilmoitetun määräjän jälkeen erityisessä avaustilaisuudessa, jossa saavat olla läsnä vain siihen nimetyt henkilöt. Nimetyistä, vähintään kolmesta henkilöstä yksi valitaan puheenjohtajaksi. Tarjousten avaamisesta tulee aina laatia pöytäkirja, jonka kaikki läsnäolijat allekirjoittavat. Pöytäkirjaan on merkittävä vähintään seuraavat asiat.

Yleistiedot:

- rakennustyömaan virallinen nimi ja työn nimi sekä sijaintipaikkakunta
- urakoitsijat, joilta tarjouksia on pyydetty kotpaiikatietoineen
- tarjousten jättämisaajan päättämishetki
- tarjousten avaamisen ajankohta

Tarjoukset:

- urakoitsija
- urakkahinta tai hinnan laskemisperusteet, jos hinta ei suoraan ilmene tarjouksesta
- tarjouksen määräaikaisuus
- tarjouksessa huomattavat poikkeamat tarjouspyynnöstä.

Ennen tarjousten avaamista on aina varmistuttava, että kaikki rakennuttajalle, ts. rakennuttajan ilmoittamaan lähetysosoitteeseen, saapuneet tarjoukset (myös määräjän jälkeen saapuneet) ovat mukana avaustilaisuudessa. Avaustilaisuudessa on käsiteltävä myös määräjän päättymisen jälkeen saapuneet tarjoukset. Jos lähetyksen postileimasta tai muista seikoista on pääteltävissä, ettei myöhästymistä voidaan lukea urakoitsijan syyksi, on tarjous otettava huomioon. Muussa tapauksessa se palautetaan avaamattomana. Avaustilaisuuden jälkeen saapuneet tarjoukset tulee palauttaa avaamattomina lähettäjälle.

On myöskin huomattava, että UrakkaA:n 5 §:n 1 momentin mukaan myös pyytämättä annetut urakkatarjoukset on käsiteltävä.

Rakennuttaja voi sen jälkeen, kun tarjouksista on otettu selko, ilmoittaa tarjouksen tehneille urakoitsijoille halvimman tarjouksen tekijän ja tarjoushinnan. Po. ilmoitus on yleensä aiheellista tehdä, ellei erityistä syytä ilmene. Puhelin-ilmoitus on sopivin tapa. Ennen ilmoituksen tekemistä on syytä tarkastaa, ettei tarjouksiin sisälly laskuvirheitä. Ilmoituksen yhteydessä on syytä tähdentää, ettei kysymys ole lopullisesta

urakoitsijan valinnasta. **Muilta osin tarjouksiin ja urakoitsijan valintaan liittyvät tiedot ovat sellaisia, kunnes urakkasopimus on tehty.**

Avaustilaisuus voidaan järjestää julkiseksi edellyttäen, että tarjousvakuudet on annettu. Tällainen menettely tulee aiemmin esitetyn perusteella harvoin kysymykseen TVL:n urakoissa. Julkisessa avaustilaisuudessa, jossa em. nimettyjen henkilöiden lisäksi saa olla läsnä tarjouksen jättäneiden yritysten edustajat, ilmoitetaan tarjouksen tehneiden urakoitsijoiden nimet ja tarjoushinnat.

4.2.4 Tarjousten vertailu ja urakoitsijan valinta

UrakkaA:n 7—9 §:ssä ja UrakkaP:n 16—19 §:ssä annetaan määräyksiä urakkatarjousten vertailusta ja urakoitsijan valinnasta.

Tavoitteena tarjousten vertailussa on löytää valtion kannalta edullisin tarjous. UrakkaA:n mukaan ei yksinomaan tarjoushintaa tule pitää ratkaisevana. Tarjousten sisällön ja urakoitsijan suorituskyvyn perusteella tulee arvioida myös työn lopulliset rakennuskustannukset ja laatuym. seikat.

Tarjousten vertailun helpottamiseksi on yleensä tarpeen laatia erityinen vertailutaulukko, johon kokonaishinnan lisäksi yksikköhintapohjaisissa kokonaisurakoissa tulee merkitä hintajaoittelu päälitteratason jaolla ja yksikköhintajaolla osaurakoissa.

Edullisimmaksi havaitun tarjouksen perusteella saatavaa urakoitsijan vertailuhintaa on aina, milloin mahdollista, verrattava rakennuttajan omaan vertailuhintaan sen seikan selvittämiseksi, onko ilmoitettu tarjoushintaa rakennuskustannukset ja riittävä yrittäjävoitto huomioon ottaen kohtuullinen. Urakoitsijan vertailuhintaan tulee sisällyttää arvioidut valvontakustannukset. Oman vertailuhinnan laskemisessa tulee noudattaa seuraavaa ohjetta:

a) Jos rakennuttajalla on käytännössä mahdollisuus ko. työn tekemiseen omana työnä, on oma tarjous jätettävä määräaikana ja avattava muiden tarjousten kanssa avaustilaisuudessa.

Kustannuksiksi merkitään urakkakohteen työmaatason kokonaiskustannukset (= työkohdekustannukset + työmaan yhteiskustannukset). Laskennan perustana on hankkeen työsuunnitelman pohjalta laadittu budjetti, jota tarkennetaan työkohdesuunnitelulla. Koneiden vuokrahintatasona käytetään käypää hintatasoa. Omaan vertailuhintaan on lisäksi sisällytettävä sellaiset kustannustekijät kuin mahdollinen takuuveto, erityiset työriskit jne. aivan kuin edellytetään huolellisen urakoitsijan tekevän tarjousta laskiesaan. Täten saatua omaa vertailuhintaa verrataan urakoitsijan vertailuhintaan. Jos rakennuttajan ja urakoitsijan vertailuhintojen ero on vähintään 5 %, valitaan pääsääntöisesti halvempi toteutustapa. Jos vertailuhintojen ero on pienempi kuin 5 %, noudatetaan toteutustavan ratkaisussa tapauskohtaista harkintaa.

b) Jos rakennuttajalla ei ole mahdollisuutta

tehdä ko. työtä omana työnä, käytetään oman vertailuhinnan laskemisessa perustana vastaavanlaatuisten töiden suorittamisessa todettuja paikallisen hintatason mukaisia hintoja tai asianmukaisia kustannuslaskentaperiaatteita.

UrakkaA:n 8 §:ssä on ilmoitettu ne tapaukset, joissa tarjous tulee tai voidaan hylätä. Tarjous tulee hylätä mm., jos tarjouksen tekijän suoritusmahdollisuuksien todetaan tarjouksen tekemisen jälkeen tulleen sidotuiksi valtion muihin töihin. Jos jonkun tarjoajan jättämien TVL:n eri töitä koskevien tarjousten todetaan samanaikaisesti olevan edullisimpia kahdessa tai useammassa kohteessa eikä ko. urakoitsija pysty niitä samanaikaisesti suorittamaan, **tulee asia esimerkiksi piirien keskinäisin neuvotteluin ratkaista valtiolle edullisimmalla tavalla. Jos edellä kuvattu tilanne vallitsee TVL:n ja jonkin muun valtion viraston töitä koskevan tarjouksen suhteen, tulee urakoitsijan valinta aina saattaa TVH:n ratkaistavaksi.**

Erityisesti on huomattava, ettei tarjousta, joka poikkeaa tarjouspyynnöstä, tule automaattisesti hylätä. Näin ollen myös pyytämättä saadut vaihtoehtoiset tarjoukset on aina tutkittava ja selvitettävä onko niiden pohjalta löydettävissä edullisin toteutusvaihtoehto. **Kun on kysymys urakoitsijan omaan teknilliseen suunnitelmaan perustuvan tarjouksen hyväksymisestä, tulee asiasta pyytää lausunto alkuperäisen suunnitelman hyväksyneeltä yksiköltä. Jos urakkasopimuksen tekemisestä päätetään TVH:ssa, tulee lausuntopyyntö liitteineen lähettää tiedoksi asianomaiseen toimistoon.**

Jos edullisimmaksi havaittua tarjoushintaa on pidettävä liian korkeana, tai rakennustyö lykääntyy tai siihen muuten on erityistä syytä, voidaan kaikki tarjoukset UrakkaA:n 9 §:n mukaan jättää huomioon ottamatta. **Tästä on viipymättä ilmoitettava tarjouksen tekijöille.** Tämän jälkeen on mahdollista järjestää tarvittaessa uusi tarjouskilpailu, johon voidaan ottaa mukaan myös uusia yrittäjiä. Tarjouksen pyytäjällä ei ole korvausvelvollisuutta tarjouksen tekijöille sen perusteella, että kaikki tarjoukset on hylätty.

Niistä tarjoajista, joiden tarjoukset saattavat tulla kysymykseen (yleensä kolme halvinta), on yleensä syytä hankkia luottotiedot. Näiden ja mahdollisesti muiden saatavissa olevien tietojen avulla on pyrittävä saamaan mahdollisimman tarkka kuva yrityksen taloudellisista mahdollisuuksista rakennustyön suorittamiseen. Jos luottotiedot osoittavat, että tarjouksen tekijän taloudellinen tila ei ole hyvä, luottotiedoissa on käytetty esimerkiksi sanontaa: "vain varovainen luotonanto mahdollinen" tms., on yleensä valtion edun mukaista jättää tällaisen yrittäjän tarjous huomioon ottamatta. Tällainenkin yrittäjä, joka on antanut selvästi edullisimman tarjouksen ja jonka todetaan pystyvän hankkimaan sopimuksen edellyttämät vakuudet ja jos lisäksi on ilmeistä, ettei työn suorittamista jättämisestäkään aiheudu vahinkoa valtiolle, voidaan ottaa huomioon. UrakkaP:n määräyksestä poikkeavasti on luottotietojen voimassa-

oloaika TVL:n töissä Kulk.M:n kirjeen n:o 3433/8. 12. 1961 nojalla 3 kk, ellei epäilystä urakoitsijan taloudellisen aseman muuttumisesta ole ilmennyt.

Myös urakalla töitä toteutettaessa tulee kiinnittää huomiota laitoksen toiminnansuunnittelusta annettujen ohjeiden kohtaan, jossa kehoitetaan pyrkimään käyttämään laitoksen töissä enenevässä määrin kotimaisia koneita. Niinpä urakatarjouksien vertailun yhteydessä valtion etua harkittaessa tulee kiinnittää huomiota myös urakan toteuttamisessa käytettävän konekaluston kotimaisuusasteeseen. Tällöin muuten tasavertaisten tarjousten kysymyksessä ollessa tulee etusijalle asettaa se yrittäjä, jonka työn toteutukseen käytettävän kaluston kotimaisuusaste on suurin. Edellä selostettu vertailu edellyttää sitä, että urakoitsija velvoitetaan tarjouksensa yhteydessä ilmoittamaan myös ne koneresurssit, joita hän ko. työssä tulee käyttämään.

Urakoitsijan valinnasta tulee laatia joko kirje, muistio tai pöytäkirja, jonka liitteeksi tulee laadittu hintavertailutaulukko. Hintavertailutaulukosta tulee ilmetä myös oma vertailuhinta. Asiakirjaan merkitään myös muut tarjousten käsittelyyn vaikuttaneet seikat: urakoitsijan suoritusmahdollisuudet, sitoutuminen tarjouksen tekemisen jälkeen muihin valtion töihin, vakavaraisuustiedot, perustelut jos ehdotetaan hyväksyttäväksi alinta korkeampi tarjous, tarjousten hylkäysperusteet sekä ehdotus tarjouksesta, jonka perusteella sopimus solmitaan.

4.3 Urakan ratkaisun alistaminen ylemmälle viranomaiselle

4.3.1 Alistaminen TVH:n ratkaistavaksi

TVL:n työjärjestyksen mukaan piiri-insinööri päättää piirin toimesta solmittavista urakkasopimuksista, jos urakkahinta talonrakennusurakoissa ei ylitä 500 000 markkaa ja muissa urakoissa 2 000 000 markkaa, ellei TVH ole asiasta muuta päättänyt. Muussa tapauksessa urakka on alistettava TVH:n ratkaistavaksi. TVH:n sisällä ratkaisuvältä on työjärjestyksen mukaan seuraava: TVL:n istunnossa ratkaistaan urakat, joiden urakkahinta on yli 30 000 000 mk. Pääjohtaja päättää yli 15 000 000 mk:n, ylijohtaja enintään 15 000 000 mk:n ja osastopäällikkö enintään 8 000 000 mk:n urakoista.

Jos erityisyydestä on tehtävä tavanomaisesta poikkeava urakkasopimus, tulee asiasta ennen sopimuksen solmimista neuvotella TVH:n ao. toimiston kanssa ja niin sovittaessa jättää myös edellä mainittuja alistamisrajoja pienempi urakka TVH:n ratkaistavaksi. **Urakka tulee alistaa TVH:n ratkaistavaksi myös siinä tapauksessa, että edullisimman tarjouksen antaneella urakoitsijalla on samanaikaisesti edullisin tarjous myös muulle valtion virastolle eikä urakoitsijan suorituskyky riitä molempien töiden samanaikaiseen suorittamiseen. TVH:n ratkaistavaksi tulee tarvittaessa alistaa myös ne urakat, joihin sisältyy sillanrakennustöiden erikoistöitä, kuten teräsrakenne-, jännitys-, suurpaalu- ja**

maalaustöitä sekä muita töitä, jotka toistuvat verrattain harvoin saman piirin alueella.

Kun urakka edellä esitetyn perusteella pitää alistaa TVH:n ratkaistavaksi, tulee tie- ja vesirakennuspiirin liittää esityksensä mukaan seuraavat asiakirjat:

- avaustilaisuuden pöytäkirja
- käsittelymuistio tai -pöytäkirja hintavertailuineen
- tarjouspyyntökirjelmä liitteineen, ellei sitä ole jo aikaisemmassa vaiheessa lähetetty
- numeerisesti tarkistettut tarjoukset kirjekuorineen
- luottotiedot, jotka eivät saa olla kolmea kuukautta vanhemmat, kolmesta halvimmasta tarjouksen tehneestä
- urakkasopimusluonnos kaikkine liitteineen allekirjoituskunnossa.

Kun tie- ja vesirakennuspiiri tarvitsee luottotietoja, on niitä ensiksi tiedusteltava TVH:n ao. toimistolta (Rtr, Rsr, Vr), joka lähettää voimassaolevista luottotiedoista tarvittaessa kopiot. Jos luottotiedot puuttuvat, tilaa piiri ne Luottotieto ry:ltä tai Suomen Luotonantajayhdistys ry:ltä ja lähettää kopiot toimistolle. Päälystysurakoitsijoista toimittaa tienrakennustoimisto piireille luottotiedot kolme kertaa vuodessa.

4.3.2 Alistaminen ministeriön ratkaistavaksi

Valtion tulo- ja menoarvion soveltamista koskevien määräysten/11. 2. 1977 mukaan urakointiin liittyvät toimenpiteet ovat rakennuttajana toimivan viraston ja laitoksen asia. **Määräyksissä on kuitenkin lueteltu kuusi tapausta, jolloin urakasta on pyydettyä valtioneuvoston rahanvaliokunnan lausunto:**

1. työ ei sisälly ao. vuodelle vahvistettuun työohjelmaan;
2. sopimusta ei katsota voitavan tehdä halvimmasta tarjouksen tehneen kanssa, jos työ kokonaisurakkana ylittää 3 000 000 markkaa tai osaurakkana 1 500 000 markkaa;
3. urakkatarjousten perusteella tarkistettu kustannusarvio nousee hyväksytyyn tulo- ja menoarvion tai eduskunnalle annetun tulo- ja menoarvioesityksen käyttöperusteluissa ilmoitetusta kustannusarviosta enemmän kuin tilastokeskuksen laskema rakennuskustannustason mahdollinen nousu edellyttää tai jos työllisyysvaroilla rakennettavan hankkeen tarjousten perusteella tarkistettu kustannusarvio kohoaa työllisyysohjelmassa vahvistetusta kustannusarviosta;
4. työn laajuus tarkistetun kustannusarvion puitteissa poikkeaa enemmän kuin 5 %:lla määrärahan käyttöperusteluissa ilmoitetusta määrästä;
5. rakentamiseen käytettävissä olevat varat eivät riitä ao. vuoden aikana toteutettavan työn osan rahoittamiseen;
6. ao. ministeriö on pidättänyt itselleen oikeuden urakkasopimuksen tekemiseen tai rakennuttajana on rakennustoimikunta tai vastaava elin.

Valtion tulo- ja menoarvion soveltamishojien edellyttämä urakan alistaminen valtioneuvoston raha-asiaivaliokunnalle tapahtuu samoilla asiakirjoilla, joita käytetään TVH:een alistamisessa. Piirin tulee lähettää lausunnon hankkimispyyntö TVH:n ao. toimistolle.

Lisäksi huomattakoon, että MKH:n määrärahoilla toteutettaville vesitieurakoille pääsääntöisesti hankitaan MKH:n suostumus (TVH:n ja MKH:n välinen sopimus 7. 6. 1979).

5 URAKKASOPIMUKSEN SOLMIMINEN

5.1 Yleistä

Sen jälkeen, kun rakennuttaja on ottanut selon tarjouksista, on urakoitsija jo tullut sidotuksi tarjoukseensa. Tarjouksista voidaan katsoa otettavan selko jo avauksellisuudessa, kun tarjoushinnat merkitään pöytäkirjaan. Urakkatarjouksen hyväksymisestä tulee mieluummin kirjallisesti ilmoittaa tarjouksen antajalle ja ilmoittaa samalla sopimuksen allekirjoitusaika ja -paikka. Joskus on käytännön syistä myös itse sopimuksen allekirjoitus joustavinta hoitaa postitse (vertaa kohta 3.3.3).

5.2 Sopimusasiakirjojen kokoaminen ja niille asetettavat vaatimukset

Tarjouspyyntöasiakirjat ja tarjous yhdistetään sopijapuolten allekirjoittamalla urakkasopimuksella sopimusasiakirjakokonaisuudeksi. **Urakkasopimuslomakkeena käytetään LM:n 3. 2. 1975 vahvistamaa kaavaketta kaikissa kirjallisissa urakkasopimuksissa, joihin liitetään YSE. Talonrakennuksen urakoissa käytetään kuitenkin VM:n 11. 2. 1975 vahvistamaa kaavaketta.** Mahdolliset poikkeukset em. määräyksestä on esitetty kohdassa 3.3.3 (Pienurakat). Urakkasopimus (lomake) on ainoa asiakirja, jossa voidaan muuttaa YSE:n määräyksiä ja ilmoittaa YSE:ssä määrätystä poikkeava asiakirjojen pätemisjärjestys. UrakkaP:n 20 §:ssä todetaan, että "mikäli sopimuskaavakkeiden tai -ehtojen käyttäminen jossakin rakennusurakassa ei ole tarkoituksenmukaista, on laadittavassa urakkasopimuksessa määritettävä ainakin urakoitsijan suorituksen paljous, laatu ja suoritus aika sekä rakennuttajan vastasuorituksen määrä ja maksuaika". **Jos edellä kuvattuun menettelyyn on erikoistapauksessa syytä mennä, on asiasta aina ensin sovittava TVH:n kanssa.**

Urakkasopimuskaavakkeen täyttämisen ja sopimusasiakirjojen kokoamisen lähtökohta on se, että sopimuksen tulee perustua tarjouspyyntöön ja rakennuttajan mahdollisesti antamiin kirjallisiin lisäselvityksiin sekä tarjoukseen. Tarjoukseen mahdollisesti sisältyvät tulkinnanvaraiset seikat tulee tarvittaessa täsmentää syntyvässä urakkasopimuksessa, ellei tarjousta tule UrakkaA:n 8 §:n perusteella hylätä. Tarjouspyyntöön sisältyneet vaihtoehdot ja ehdolliset osat tai hyväksytyksi tullut urakoitsijan oma vaihtoehtoinen tarjous voidaan kuitenkin lyödä lukkoon tai sisällyttää sopimukseen.

Urakkasopimuksen liiteasiakirjat muodostuvat yleensä tarjouspyynnön liitteistä, tarjouspyyntökirjeestä ja mahdollisesti sitä täydentävistä kirjallisista lisäselvityksistä sekä urakoitsijan tarjouksesta.

Urakkaohjelmassa noudatettaviksi määrättyjä

säädöksiä, julkisia määräyksiä ja ohjeita yms. asiakirjoja, jotka ovat yleisesti tunnettuja ja yleisessä myynnissä, ei ole syytä liittää sopimusasiakirjoihin. **Kaikki sopimusasiakirjat varustetaan urakkasopimuskaavakkeen mukaisella liitenumeroinnilla. Tämän lisäksi allekirjoitettavissa sopimuskappaleissa sopimusasiakirjat sidotaan yhteen narulla ja paperisinetillä.**

5.3 Allekirjoitus

Urakkasopimuksen allekirjoittajilla täytyy olla allekirjoitusoikeus. TVL:n puolesta nimenkirjoitusoikeus määräytyy laitoksen työjärjestyksen tai erikseen kirjallisesti annetun delegoinnin perusteella. **TVL:n edustajan on ennen sopimuksen allekirjoitusta varmistauduttava, että kun sopijapuolena on muu kuin yksityinen toiminnan omistaja, sopijapuolen puolesta sopimuksen allekirjoittaa henkilö, joka on oikeutettu kirjoittamaan po. yhteisön nimen sitä velvoittavin vaikutuksin, taikka tällaisen henkilön valtuuttama asiamies.**

Osakeyhtiön ja osuuskunnan nimenkirjoitusoikeus selviää parhaiten kaupparekisteriotteesta, jollainen on parasta vaatia nähtäväksi ennen allekirjoitusta. Samoin tulee menetellä kaupparekisteriin merkittyjen avointen yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden kanssa. Jos yhtiötä ei ole merkitty kaupparekisteriin, on sopimus avoimen yhtiön puolesta allekirjoitettava kaikkien yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiön puolesta kaikkien henkilökohtaisesti vastuunalaisen yhtiömiesten taikka ainakin sen tai niiden vastuunalaisen yhtiömiesten, joiden nimi ilmenee yrityksen käyttämästä toiminimestä. Jos sopijapuolena on työyhtymä, tulee kaikkien työyhtymän osakkaiden (yhteisö tai yksityinen) allekirjoittaa sopimus työyhtymän puolesta. **Töyhtymän perustamissopimus tulee vaatia nähtäväksi viimeistään allekirjoitustilaisuudessa.**

Urakkasopimusta ei pidä allekirjoittaa ennen kuin kohdassa 4.1.2 mainitut edellytykset ovat olemassa.

5.4 Sopimuksen allekirjoittamisesta tehtävät ilmoitukset

5.4.1 Ilmoitus urakkatarjoukset jättäneille

Urakkasopimuksen allekirjoittamisen ja työnaikaisen vakuuden hyväksymisen jälkeen on rakennuttajana toimivan yksikön hyvän tavan mukaisesti syytä lähettää kaikille tarjouksen jättäneille yrittäjille ilmoitus, josta ilmenee, kenen kanssa ja milloin urakkasopimus on allekirjoitettu sekä urakkahinta. Tämän lisäksi voidaan ilmoittaa luettelo kaikkien muiden tarjouksen

jättäneiden urakkahinnoista suuruusjärjestyksessä yrityksen nimeä mainitsematta.

5.4.2 Tulo- ja menoarvion soveltamisohjeiden mukaiset ilmoitukset

Urakan allekirjoittamisen jälkeen tulee valtion viraston tai laitoksen lähettää valtion tulo- ja menoarvion soveltamismääräysten kulloinkin edellyttämä ilmoitus.

Voimassaolevien tulo- ja menoarvion soveltamismääräysten mukaan tulee edellä mainittu ilmoitus urakkasopimuksen tekemisestä lähettää valtiontalouden tarkastusvirastolle ja työvoimaministeriölle niissä tapauksissa, joissa kokonaiskustannukset ovat yli 1 500 000 mk. Ilmoituksesta, joka tulee lähettää kahden viikon kuluessa sopimuksen allekirjoittamisesta, tulee käydä ilmi, kenelle urakka on annettu ja selvitys urakkahinnasta tai sen määräämisperusteista (yksikköhinnat tms.). Valtiontalouden tarkastusvirastolle lähetettävään ilmoitukseen on liitettävä lisäksi selvitys siitä, keiltä urakkatarjouksia on pyydetty sekä urakkatarjousten vertailutaulukko.

Jos ilmoittamisveloitteen piiriin kuuluva urakkasopimus allekirjoitetaan tie- ja vesirakennuspiirissä, tulee piirin toimittaa em. ilmoitus suoraan työvoimaministeriölle ja valtiontalouden tarkastusvirastolle käyttäen mallina liitteessä 10 esitettyä lomaketta. **Vastaavanlainen ilmoitus tulee lähettää valtiontalouden tarkastusvirastolle myös silloin, kun urakkasopimusta ei tehdä halvimman tarjouksen tehneen kanssa. Tällainen ilmoitus tulee lähettää tiedoksi TVH:n ao. yksikköön.**

5.4.3 Urakkasopimuksen lähettäminen TVH:lle

Tie- ja vesirakennuspiirin tulee lähettää jäljennös urakkasopimuksesta ilman liitteitä tiedoksi TVH:n ao. yksikköön kahden viikon kuluessa urakkasopimuksen allekirjoituksesta. Tämä velvoite koskee kaikkia sillanrakennus-, päällystys-, vesitie- ja kestoperäurakoita.

Liitteessä 11 on esitetty yhteenvetotaulukko urakkatarjousten käsittelyyn liittyvistä alistamisista ja ilmoituksista.

6 URAKAN VALVONTA

6.1 Yleistä

Yleismääräykset urakoiden valvonnan järjestämisestä sisältyvät UrakkaA:n 5 lukuun ja UrakkaP:n 7 lukuun. Urakan valvonta on pääsääntöisesti piirin tehtävänä. Myös niiden urakoiden osalta, jotka allekirjoitetaan TVH:ssa, velvoitetaan piiri järjestämään käytännön työnvalvonnan. TVL:n vahvistetun työjärjestyksen mukaan urakan valvonnan järjestämisestä tie- ja vesirakennuspiirissä vastaa toimialapäällikkö.

6.2 Valvontaohjeet

Urakan valvonnan järjestämisestä ja hoitamisesta on TVH julkaissut useita varsin seikkaperäisiä urakanvalvonta- ja laadunvalvontaohjeita. Niistä luettelo seuraavassa:

— Tienrakennusurakan valvonta	TVH 732718
— Vesitieurakan valvonta	TVH 752993
— Päällystystöiden valvontaohje	TVH 732815
— Murskaustyön valvontaohje	TVH 732810
— Alusrakenteen ja päällysrakenteen sitomattomien osien laadunvalvonta	TVH 732816
— Pohjanvahvistustöiden laadunvalvontaohjeet	TVH 7322177

Varsinaiset urakanvalvontaohjeet (kaksi ensimmäistä) toimivat lähinnä rakennuttajan valvontahenkilöstön käsikirjoina, eikä niitä liitetä urakkasopimukseen. Suoranaisia teknillisen laadunvalvonnan suositushojeita sisältävät asiakirjat (kolme viimeksi mainittua) liitetään yleensä ao. töissä sopimusasiakirjoihin tai ilmoitetaan urakassa noudettaviksi asiakirjoiksi.

Sillanrakennustöiden valvontaohjeista on valmistunut osa Betonielementtirakenteet (TVH 732208). Se on tarkoitettu rakennuttajan valvontahenkilöstön käyttöön, mutta voidaan luovuttaa urakoitsijalle informaatioluonteisena asiakirjana.

Edellä lueteltujen valvontaohjeiden lisäksi TVH:n toimesta on saatettu käyttöön useita lomakkeita ja erillisiä ohjeita.

Tienrakennusurakoiden valvontaa varten on julkaistu seuraavat lomakkeet: mittauspöytäkirja (TVH 732903), mittausluettelo (TVH 732904), indeksitarkistuslaskelma (TVH 732905), laskuluettelo (TVH 732906), lisäsopimus (TVH 732907), lisäsopimusluttelo (TVH 732908), urakan toteutumaportti (TVH 732909), tienrakennusurakan loppuyhteenveto (TVH 732996) ja työmaapäiväkirja (TVH 733054).

Päällystysurakoiden valvontaa varten on julkaistu seuraavat lomakkeet: asfalttiaseman työvuoroilmoitus (TVH 732812), asfalttiaseman puolikuukausi-ilmoitus (TVH 732819), asfalttiurakan loppuilmoitus (TVH 732900), asfalttiurakan työvirheluettelo (TVH 732901) ja päällystystyömaan päiväkirja (TVH 733055).

Päällystystöiden loppukatselmuksen pitämistä varten on julkaistu erillinen moniste "Ohjeita päällystysurakan loppukatselmukselle". Vesitietoita varten on julkaistu vesitieurakan valvontajulkaisuun liittyvä moniste "Asiakirjamallit", joka sisältää laajan kokoelman urakka-asioiden hoidossa käytännössä syntyneitä asiakirjoja.

6.3 Urakoitsijan taloudellisen aseman valvonta

Urakointiliikkeet toimivat suuressa määrin lainarahoituksen turvin. Niiden taloudellinen asema saattaa tästä johtuen olla varsin herkkä niin kansantaloudessa ilmeneville suhdannehäiriöille kuin yritysten toiminnassa sattuville häiriöille. Tämä seikka tulee aina ottaa huomioon myös urakan valvonnassa, sillä mahdollisesta vakuus- ja vakuutusturvasta huolimatta urakointiliikkeen suoritushäiriö tai vararikko voi aiheuttaa vahinkoa myös rakennuttajalle.

Urakoitsijan suoritushäiriöistä valtiolle mahdollisesti aiheutuvien vahinkojen pienentämiseksi tulee valvonnassa kiinnittää huomiota urakoitsijan suoritettavaksi erääntyneiden maksujen (esim. kuorma-autoilijoille ja työntekijöille) suoritustapaan. Laiminlyönnit tällaisissa maksusuorituksissa saattavat useissa tapauksissa antaa ennakoivan vihjeen urakoitsijan taloudellisen aseman kehityssuuntauksesta. Edellä kuvattujen häiriöiden tullessa tietoon tulee valvojan ottaa heti yhteys urakoitsijaan ja tarpeen vaatiessa käyttää urakkasopimuksen suoma oikeutta urakoitsijaa kuulematta pidättää maksueristä urakoitsijalta suorittamatta jääneet ja erääntyneet maksut siltä osin kuin tästä on sopimuksessa määrätty. On kuitenkin muistettava, että rakennuttajalla on em. saataviin nähdessä ainoastaan pidätysoikeus eikä urakoitsijan ja takaajan kanssa asiasta sopimatta oikeutta maksaa niitä eteenpäin.

Urakoitsijoiden taloudellisesta asemasta kertovia tietoja saattaa löytyä myös talousalan sanoma- ja aikakauslehdistä ja virallisesta lehdestä. Huomio tulee kiinnittää erityisesti ns. protestilistatietoihin. Yritysten taloudellisen tilan ennakointiin voidaan eräiden viimeaikaisten tutkimusten mukaan käyttää myös yritysten tasetietoja. Tämä edellyttää kuitenkin yleensä useampivuotista seuranta- ja erikoisasiantuntemusta.

Koska luottotiedoista saatavat tiedot ovat usein varsin puutteellisia, voivat urakoitsijan taloudellisesta tilasta muuta kautta saadut tiedot olla tärkeitä myös urakkatarjousten käsittelyvaiheessa. Urakoitsijoiden taloudellisen tilan seurantaan tulee urakka-asioiden hoidosta muutoinkin vastuussa olevien kiinnittää huomiota. Urakoitsijoiden tilan seurannasta on annettu yleisohjeet TVH:n kirjeellä n:o Rtr-162/

6.10.1978. Piireissä toimivien yhteyshenkilöiden tulee ilmoittaa TVH:n ao. toimiston yhteyshenkilölle telexillä tai kirjeitse urakoitsijarekisteriin kuuluvien piirinsä urakoitsijoiden konkurssista, maksuhäiriöistä ja muista todetuista vakavammista urakoitsijan tilaan vaikuttavista seikoista, kuten erikoisen huonoista työsuorituksista, välittömästi niiden tapahduttua.

6.4 Rakennuttajan toimenpiteet konkurssin sattuessa

Seuraavassa annetaan rakennuttajalle, olipa tämä sitten tie- ja vesirakennuspiiri tai TVH, käytännön toimintaohjeita rakennustyön loppuunsaattamisesta ja TVL:n edun valvomisesta urakoitsijan jouduttua asetetuksi konkurssiin. Tällaisen tilanteen ilmetessä **tulee TVH:n hallinto-osaston oikeustoimisto pitää jatkuvasti tilanteen tasalla, ja sen kanssa on neuvoteltava kuloisistakin toimenpiteistä.** Tässä selostettua menettelyä voidaan soveltuvin osin noudattaa muissakin urakkasopimuksen purkamistapauksissa. Toimenpiteiden suoritusjärjestys voi olla toinenkin esimerkiksi vakuuksien määrääjoista johtuen. Ennen virallisiin toimenpiteisiin ryhtymistä on usein paikallaan järjestää osapuolten kesken alustava neuvottelu kuvan saamiseksi tosiasiallisesta tilanteesta ja työn jatkamismahdollisuuksista.

1. Urakkasopimuksen purku YSE 55 §:n nojalla lähettämälle konkurssipesän hoitajalle tätä koskeva kirje. Purkamisen jälkeen on rakennuttajalle tai takaajalle, jos työtä jatketaan tämän toimesta, oikeus välittömästi ottaa työmaa haltuunsa.
2. Ilmoitus takaajalle sopimuksen purkamisesta ja samalla tiedustelu, käyttääkö takaaja YSE 62 §:n mukaista etuoikeuttaan saattaa rakennussuoritus itse loppuun.
3. YSE 58 §:n mukaisen katselmuksen järjestäminen. Katselmus tulee aloittaa mahdollisimman nopeasti purkamisen jälkeen, mieluiten jo samana päivänä. Katselmuksessa otetaan työmaa virallisesti useimmiten rakennuttajan haltuun ja todetaan työn valmiusaste. Katselmukseseen on syytä kutsua rakennuttajan edustajan lisäksi ainakin pesänhoitaja, takaajan edustaja, TVH:n oikeustoimiston edustaja ja usein myös työntekijän edustaja.
4. Toimeksianto TVH:n oikeustoimistolle urakkasopimukseen perustuvan saatavan valvomiseksi konkurssissa sekä vakuuden perimiseksi takaajalta.
5. Toimenpiteet keskeneräisen työn loppuunsaattamiseksi. Ellei työtä jatketa omana työnä tai suoraan takaajan toimesta, järjestetään tarjouskysely, jonka perusteella solmitaan uusi urakkasopimus.
6. Arvioinnin teko rakennuttajalle sopimuksen purkamisesta aiheutuvista lisäkustannuksista (YSE 58 §). Perusteina voidaan käyttää mm. kohdassa 3 mainitun katselmuksen pöytäkirjaa ja kohdassa 5 mainittua tarjouskyselyä. Arvio lisäkustannuksista ilmoitetaan saatavan valvomiseksi TVH:n oikeustoi-

mistolle.

7. Ilmoitetaan pesänhoitajalle rakennustyön loppuunsaattamisesta ja tästä aiheutuvista kustannuksista.
8. Työn valmistuttua YSE 58 § mukaisen rakennuttajan loppuselvityksen laatiminen. Loppuselvityksestä tulee käydä ilmi, mitä työ kustannuksineen ja vahinkoineen on tullut rakennuttajalle maksamaan. Loppuselvitys toimitetaan tiedoksi TVH:n oikeustoimistolle, takaajalle ja pesänhoitajalle.

6.5 TVH:n osuus urakoiden valvonnassa

Kuten edellä kohdassa 6.1 Yleistä on ilmoitettu, kuuluu urakoiden valvonta käytännössä tie- ja vesirakennuspiireille. TVH:n asianomaiset yksiköt antavat tarvittaessa piireille konsulttiluonteista apua. **TVH:ssa ratkaistavana olleiden tienrakennuksen ja sillanrakennuksen kokonaisurakoiden, sillanrakennuksen erikoistöiden ja TVH:n allekirjoittamien vesitieurakoiden työmaakokouksista ja katselmuksista tulee piirien etukäteen ilmoittaa TVH:n ao. toimistolle. Lisäksi niistä TVH:n allekirjoittamista urakoista, joista piiri pitää loppukatselmuksen, tulee loppukatselmuksen liittyvät asiakirjat toimittaa TVH:lle urakan hyväksymistä varten. Tällöin on kiinnitettävä erityistä huomiota YSE 49 §:n aikamääräyksiin.**

Urakalla teettämisen seuranta varten tulee piiriin lähettää urakan hyväksymiskirje ja loppukatselmuksen pöytäkirja ilman liitteitä kaikista sillanrakennuksen ja vesiteiden urakoista tiedoksi TVH:n ao. toimistoon.

Urakoitsijoiden tilan seuraamiseksi ja TVH:ssa pidettävien urakoitsijaluetteloiden ajantasalla pitämiseksi **tulee piiriin kahden viikon kuluessa kunkin rakennuskauden päättymisestä lähettää TVH:n tienrakennustoimistoon liitteen 12 mukaisella lomakkeella urakoitsijaa koskeva arvostelu.** Arvostelu koskee sellaista urakoitsijaa, jonka urakka on suoritettu loppuun päättyneen rakennuskauden aikana. Tietoja kerätään niistä urakoitsijoista, joiden katsotaan toimivan useamman kuin yhden piirin alueella (kuuluvat urakoitsijarekisteriin). Jos em. lomakkeen jostakin arvostelukohdasta annetaan arvosteluksi huono tai tyydyttävä, tulisi asiasta esittää lyhyt perustelu.

6.6 Asiakirjojen säilytys

Urakalla teettämisessä syntyvät asiakirjat, kuten urakkasopimus liitteineen, alkuperäiset tarjoukset käsittelyasiakirjoineen, työmaakokousten ja katselmusten pöytäkirjat, lisä- ja muutossopimukset, laatutositteet, työmaapäiväkirja sekä urakkaan liittyvä kirjeenvaihto tulee säilyttää 10 vuotta urakan lopullisesta hyväksymisestä lukien. Asiakirjat tulee kerätä yhteen ja säilyttää joko arkistossa tai muussa luotettavassa paikassa. Erilaisten tili- ja laskenta-asiakirjojen säilytyksessä noudatetaan TVH:n kirjeellä n:o Ti-16/26.2.1979 annettuja määräyksiä.

7 ERÄITÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

7.1 Esteellisyys

UrakkaA:n 18 §:ssä annetaan määräykset henkilön esteellisyydestä käsitellä urakkatarjousta, urakkasopimusta tai sen tulkintaa koskevaa asiaa. Samat esteellisyysmääräykset koskevat myös urakan valvojaksi tai katselmusmieheksi määrättävää henkilöä.

Määräysten mukaan henkilö on esteellinen edellä lueteltuihin tehtäviin, jos tarjouksen tekijänä tai valtion sopimuspuolena on hänen

- puolisonsa
- lapsensa, otto- tai kasvattilapsensa
- vanhempansa tai puolisonsa vanhemmat, sisarusensa tai tämän lapsi tai puoliso
- yhteisö tai laitos, jonka hallitukseen tai hallintoon ao. henkilö kuuluu
- yhteisö, josta ao. henkilöllä tai hänen edellä mainitussa sukulaisuus- tai lankoussuhteessa olevalla henkilöllä on tuntuva etua
- yrittäjä, jolta ao. henkilö saa palkkaa.

Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että ao. henkilö itse on ensikädessä velvollinen edellä mainitun tilanteen ilmaantuessa saattamaan asian esimiehensä tai delegoinnin antajan tiedoksi. Myös esimiesasemassa oleva on luonnollisesti velvollinen ottamaan alaisiinsa nähden huomioon edellä luetellut esteellisyyssäännöt ja lisäksi hänellä voidaan katsoa olevan kohtuullisessa määrin omatoimista selvilleottamisvelvollisuutta.

7.2 Vankityövoiman käyttö urakoissa

Myös ns. vankityömaiden töiden toteuttaminen taloudellisesti ja teknillisesti edullisimmalla tavalla saattaa edellyttää urakointimenettelyn käyttöä. Jotta kaikille työntekijöille voitaisiin tällöin järjestää kunnollista työtä, tulee työ- ja vankisiirtoloissa sekä työleireillä olevia työntekijöitä edellyttää tarpeellisessa määrin käytettäväksi myöskin urakoitsijan työssä.

7.3 Kaluston vuokraus urakoitsijalle

TVL:n omistaman kaluston vuokrauksessa urakoitsijan käyttöön tulee noudattaa soveltuvien osin voimassa olevia TVH:n asiasta antamia ohjeita. Tällä hetkellä voimassaolevan ohjeen, "Vieraiden töiden käsittely laskentajärjestelmässä sekä vieraiden töiden laskutusperusteet" (Ti-575/4.6.1976), mukaan tulee laskutusperusteina kaluston vuokrauksessa käyttää konepankin ilmoittamia vuokrahintoja. Laskutusperusteet ja muut kaluston vuokraamiseen liittyvät ehdot tulee ilmoittaa urakkaohjelmassa.

Työmaarakennusten vuokrauksessa tulee noudattaa seuraavia ehtoja:

- urakoitsija kustantaa kuljetukset työmaalle ja sieltä takaisin

- urakoitsija huolehtii vuokra-ajan kuluessa kalustoon tulleiden vikojen korjauksesta ja korvaa kaluston kärsimät vauriot luonnollisesta kulumisesta aiheutuneita vikoja lukuun ottamatta
- urakoitsijan on palovakuutettava työmaarakennukset täydestä arvosta. Katso YSE 4 §
- työmaarakennukset vuokrataan ilman vuodevaatteita normaalikalustolla varustettuna.

Ulkopuolisille vuokrattavan vuodepaikan hinnan määrittelee TVH:n henkilöstötoimisto. Kirjeen n:o H-396/23.3.1977 mukaan vuodepaikan hinta on 10 mk/d vanhoissa ja 12 mk/d uusissa rakennuksissa.

7.4 Kustannustason muuttumisen vaikutus urakkaan

7.4.1 Indeksisidonnaisuus

Lain indeksiehdon käytön rajoittamisesta (1029/78) sekä valtioneuvoston sen nojalla antaman päätöksen rakennusurakkasopimuksissa käytettävistä indeksiehdoista (1103/78) perusteella saadaan indeksiehto ottaa urakkasopimukseen, joka solmitaan 1. 1. 1979—31. 12. 1980 ja jonka sopimuksen mukainen urakka-aika on yli 12 kk.

Jos vankityövoimaa edellytetään käytettävän urakoitsijan työssä, tulee urakkaohjelmaan sisällyttää jäljempänä mainitut oikeusministeriön vankeinhoito-osaston asettamat ehdot. Näihin työvoiman käyttöä koskeviin määräyksiin tulee viitata myös urakkasopimuksessa:

1. käytettävän vankityövoiman määrä
2. maininta, että siirtolan henkilökunnalla tulee olla oikeus järjestyksen pidollisessa mielessä tarkastaa urakoitavia työkohteita
3. urakoitsijalla ei ole oikeutta poistaa vankityövoimaa työmaalta ilman rakennuttajan lupaa
4. ns. ILO-pykälän lisäksi on urakoitsija velvoitettava noudattamaan muita oikeusministeriön ja tie- ja vesirakennushallituksen väliin sopimukseen perustuvia ehtoja.

Vankityövoiman sijoituksesta urakkatyömailla tulee tie- ja vesirakennuspiirin huolehtia samalla tavalla kuin muillakin vankityömailla, Rakennuttajan tulee valvoa erityisesti sitä, että urakoitsija kiinnittää riittävästi huomiota työmaan järjestyksen pitoon. Toisaalta on muistettava, että työleirien työntekijät ovat TVL:n kannalta katsottuna vapaita, vaikka heihinkin tulisi soveltaa edellä esitettyjä ohjeita.

Vankityövoiman käyttö aiheuttaa TVL:lle myös sellaisia kustannuksia, joita ei vapaan työvoiman käytössä esiinny. Toisaalta urakoitsija vankityövoimaa käyttäessään ei ole velvollinen

suorittamaan eräitä sellaisia sosiaali- ym. maksuja, jotka hänen tulee suorittaa vapaata työvoimaa käyttäessään. Tämän vuoksi TVH pitää taroituksenmukaisena, että urakoitsija osallistuu edellä mainittujen laitokselle aiheutuvien lisäkulojen korvaukseen, kuitenkin siten, ettei urakoitsijalle aiheudu vankityövoiman käytöstä suurempia kustannuksia kuin vapaan työvoiman käytöstä. **Tämän vuoksi tulee tarjouspyyntöasiakirjoihin ja urakkasopimukseen sisällyttää niissä urakoissa, joissa urakoitsijan edellytetään käyttävän työ- tai vankisiirtotyövoimaa, ehto, jossa urakoitsija veloitetaan suorittamaan TVL:lle 20 %:n suuruinen korvaus vankityövoimalle maksamistaan palkoista laskettuna.** Edellä oleva ehto ei koske työleirityövoimaa. Näin perityt maksut tulee tulouttaa satunnaisiin tuloihin.

Sovellettaessa indeksisidonnaisuutta em. säästösten nojalla tulee tie- ja vesirakennuspiirin noudattaa seuraavia ohjeita:

Urakkaohjelman kustannustason muutoksia käsittelevään kohtaan tulee sisällyttää tarpeellisilta osin seuraavat määräykset:

”Maa- ja vesirakennustyöt:

Urakkahinta on sidottu tilastokeskuksen julkaisemaan tienrakennuskustannusindeksiin (1972 = 100) osaindeksiin E Kokonaisindeksi ilman kohtia työpalkat ja yleiskulut.”

”Sillanrakennustyöt tai talonrakennustyötä koskevat rakennusteknilliset työt:

Urakkahinta on sidottu tilastokeskuksen julkaisemaan rakennuskustannusindeksiin (1973 = 100) osaindeksiin 1 K Rakennusteknillisten töiden tarvikkeet.”

Edellä mainittujen indeksien käytöstä tulee urakkaohjelmassa antaa lisäksi seuraavat ohjeet:

”Indeksiehtoa sovellettaessa urakkahinnasta vähennetään palkkauskustannusten osuutena 25 %, jonka jälkeen urakkahintaa tarkistettaessa indeksin muutoksesta otetaan huomioon kaksikolmasosaa (2/3).

Perusindeksinä käytetään sen kuukauden, jonka aikana urakkatarjousten jättöaika päättyy, indeksilukua ja tarkistusindeksinä maksuerään oikeuttavan työn tai työvaiheen valmistumiskuukauden indeksilukua.

Lisä- ja muutostöihin, joissa käytetään sopimuksen mukaisia yksikköhintoja, muutoshintoja tai vastaavia hinnanmäärittämisperusteita, sovelletaan em. indeksisääntöjä, mutta lisä- ja muutostöitä, joiden hinnat sovitaan tarjouksesta poikkeavaan kustannustasoon työaikana ei sisällytetä indeksisidonnaisuuden piiriin.”

Koska edellä esitetty indeksin soveltamissääntö on osittain ristiriitainen yleisten sopimusehtojen 27 §:n kanssa, tulee sekä urakkaohjelman ao. kohtaan että urakkasopimuksen 3 §:n 2 momenttiin sisällyttää seuraava maininta:

”Indeksisidonnaisuutta koskevien ehtojen osalta noudatetaan ensisijaisesti urakkaohjelman määräyksiä.”

Maa- ja vesirakennusalan kokonaisurakat voidaan sitoa kaikkien töiden osalta tienrakennuskustannusindeksiin osaindeksiin E, tai niihin kuuluvat erikoistyöt, kuten sillanrakennustyöt tai muutkin päätöksen (1103/78) 3 § 1 momentin mukaiset erikoistyökokonaisuudet, erikseen vastaaviin päätöksen 3 § 1 momentissa mainittuihin osaindeksiin. Urakoitsijan on tällöin urakkatarjouksessaan selvitettävä (määräys Urakkaohjelmaan) urakkahinnan jakautuminen kysymykseen tuleviin 3 §:n 1 momentin mukaisiin osiin. Jos osaindeksiä käytetään, on ao. urakkahinnasta vähennettävänä palkkakustannusten osuuksina käytettävä valtioneuvoston päätöksessä säädettyjä määriä.

Siltatöitä koskevaa indeksisäännöstä voidaan soveltaa muihinkin vastaavanlaatuisiin teräsbetonirakenteisiin, kuten sulkulaitteisiin, laiturirakenteisiin tms. Jos terässillan tms. erikoisrakenteen urakkahinta on taroituksenmukaisempaa sitoa johonkin muuhun kuin päätöksessä (1103/78) tarkoitettuihin indekseihin, on siihen lain (1029/78) 5 § 2 momentin mukaisesti hankittava kussakin tapauksessa erikseen valtiovarainministeriön lupa.

Kussakin tapauksessa noudatetaan urakkaohjelman ao. kohdan laatimisessa em. päätöksen 3, 4 ja 5 §:ien määräyksiä käyttäen soveltuvin osin mallina edellä esitettyä urakkaohjelmatekstiä.

Urakka-aikaa ei taroituksellisesti saa sovittaa liian pitkäksi indeksisidonnaisuuden saamiseksi sopimukseen. Jos näin voidaan päätellä menetellyn, joudutaan tapauksessa soveltamaan em. lain (262/74) 6 §:n mitättömyyssäännöksiä.

Indeksiehdon käyttöä koskevissa tulkintatapauksissa kehoitetaan tie- ja vesirakennuspiirejä kääntymään tie- ja vesirakennushallituksen ao. osaston puoleen.

7.4.2 Liikevaihtoveron muuttuminen

TVH:n esityksestä liikenneministeriö on kirjeellään n:o 1838/14/72/27. 11. 1972 oikeuttanut TVH:n sisällyttämään urakkatarjouspyyntöasiakirjoihin ja niiden perusteella tehtäviin urakkasopimuksiin seuraavan sisältöisen liikevaihtoverotusta koskevan ehdon:

Jos Suomen liikevaihtoverotusta koskevia säännöksiä urakkatarjouksen antamisen jälkeen on muutettu siten, että sopimuksessa tarkoitettujen tavaroiden myynnistä sekä työ- ja muiden palvelusuoritusten tekemisestä on suoritettava liikevaihtoveroa muutettujen säännösten mukaan, on tässä sopimuksessa sovittuja hintoja korotettava tai alennettava sen mukaan kuin suoritettavan liikevaihtoveron määrä muuttuu.

Edellä oleva ehto on yleensä jo valmiina TVL:n käyttämien urakkaohjelmien yleisissä osissa. Kaikkiin työkohtaisesti laadittaviin urakkaohjelmiin se tulee lisätä kustannustason muutoksia käsittelevään kohtaan. Ehdon soveltamisesta antaa TVH kussakin tapauksessa erikseen soveltamisohjeet.

7.5 Kuorma-autokuljetukset urakoissa

7.5.1 Yleistä

Varsinkin maarakennusalan töissä muodostavat erilaiset kuljetukset varsin huomattavan osan. Urakoihin sisältyvissä kuorma-autokuljetuksissa tulee pääpiirteissään noudattaa samaa, lainsäädäntöteitse rajoitettua menettelyä kuin TVL:n omissa töissäkin. TVL:n urakanvalvontahenkilöstöä ei voida pitää suoranaisesti valvontavelvollisena jäljempänä käsiteltyjen liikennelupa-asioiden tai kuormasuuruuksien suhteen (katso moottoriajoneuvoasetus (330/57) 8 §). Valvontaa hoitavat henkilöt eivät saa kuitenkaan salata tietoonsa tavalla tai toisella tulleita urakoitsijan rikkomuksia, vaan niihin tulee työmaalla puuttua.

Ammattimainen moottoriajoneuvoliikenne on tieliikennelain (366/69) 5 §:n mukaisesti luvanvaraista. Tarkemmat säännökset ammattimaisen moottoriajoneuvoliikenteen harjoittamisesta sisältyvät asetukseen ammattimaisesta moottoriajoneuvoliikenteestä (646/70).

7.5.2 Ammattimaisen liikenteen käsite urakoissa

Ammattimaiseksi liikenteeksi ei lueta oman tavaran (esim. soran), kuljettamista tavaran omistajan omistuksessa olevalla moottoriajoneuvolla. Ammattimaiseksi moottoriajoneuvoliikenteeksi ei myöskään yleensä katsota yritystoiminnan harjoittajan omistamallaan tai hallinnassaan olevalla kalustolla suorittamia kuljetuksia silloin, kun kuljetukset kuuluvat liitännäisenä osana hänen harjoittamaansa muuhun yritystoimintaan.

Liikenneministeriö on antanut kirjeellään n:o 467/770-76/5. 2. 1976 mm. jälkimmäisestä tapauksesta oman tulkintansa. Sen mukaan kuljetuksen tulee olla toimintakokonaisuuteen ja sen tarkoitukseen kiinteästi liittyvä osatoiminta eikä kuljetustoiminnan osuus koko toiminnasta saa ylittää 30 %.

Se, että jokin rakennustyö sisältää yli 30 % ammattimaisen kuorma-autoliikenteen piiriin kuuluvia kuljetuksia ei estä antamasta tällaista työtä urakalla tehtäväksi. Urakoitsijan velvollisuutena on järjestää kuljetuksensa säädösten edellyttämällä tavalla, ts. käyttää liikenneluvallisia kuorma-autoja. Monissa töissä kuljetusten erottaminen rakennuttajan järjestettäväksi on epätaloudellista ja aiheuttaa hankalia töiden yhteensovittamis- ja vastuunjakokysymyksiä. Jos kuljetukset tästä huolimatta erotetaan muusta urakasta tulee urakkaohjelmaan sisällyttää vastuunjakokysymyksistä selvät pelisäännöt.

7.5.3 Kuljetustaksojen noudattaminen urakoissa

Laitoksen kuorma-autokuljetusten sopimusehtoja ja taksoja käsitellään pysyväisluonteisessa TVL:n kuljetusmaksuneuvottelukunnassa. Voimassa olevaa kuljetusten hintatasoa tulisi soveltuvin osin noudattaa myös urakkatöissä. **Tämän vuoksi tulee urakkatarjouspyyntöasiakirjoissa aina esiintuoda tie- ja vesiraken-**

nuslaitoksen töissä kulloinkin käytössä olevat kuljetusmaksut maarakennusurakoissa, joihin tulee sisällyttämään kuorma-autokalustolla suoritettavia kuljetuksia. Jos urakkatarjouksia käsiteltäessä tarjousasiakirjoista selvästi ilmenee, että tarjoushinta kuorma-autoilla suoritettavien kuljetusten osalta on niin alhainen käytössä oleviin kuljetusmaksuihin verrattuna, ettei näitä kuljetuksia voida tarjotuilla hinnoilla sopimuksen mukaisesti suorittaa, tulee tätä seikkaa voida käyttää perusteena tarjouksen hylkäämiseen siinä tapauksessa, että urakoitsijan tarkoituksena on käyttää työhön yksityisiä ammatimaisia kuorma-autoilijoita.

Pelkistä kuljetusten yksikköhinnoista tai aika-, yhdistetystä- ja kunnossapidon erikoistaksasta ei tule pyytää tarjouksia, vaan korvausperusteena tulee käyttää julkaisun Kuljetusmaksut kuorma-autokuljetuksissa tie- ja vesirakennuslaitoksen omassa johdossa tehtävissä töissä (TVH 731595) mukaisia taksoja.

7.5.4 Kuljetukset suljetuilla alueilla

Kohdassa 7.5.1 mainittuihin säädöksiin (366/69, 646/70) sisältyvät määräykset luvanvaraisuudesta koskevat vain tieliikennelaisissa tarkoitettulla tiellä harjoitettavaa ammatimaista liikennettä. Suljettujen alueiden (esim. muulta liikenteeltä suljettu työmaa) kuljetukset jäävät em. lainsäädännön ulkopuolelle. **Suljetuilla alueilla kuljetukset saadaan järjestää vapaasti. Kuitenkin rekisteröimättömien kuorma-autojen käyttö TVL:n työmailla on kielletty. Tämän vuoksi selälaisen urakan, jossa kuljetukset suljetuilla alueilla voivat tulla kysymykseen, urakkaohjelmaan tulee sisältyä seuraava määräys:**

Kaikkien työhön käytettävien kuorma-autojen on oltava rekisteröityjä lukuun ottamatta sellaisia kuorma-autoja, joita suuruuden takia ei voida ilman muuta rekisteröidä. Viimeksi mainitun kaluston liikkuminen rekisteröimättömänä on sallittua yleiseltä liikenteeltä suljetuilla alueilla. Jos rekisteröimättömien kuorma-autojen ajo-reitti risteää tai kulkee pitkin tieliikennelain 1 §:ssä mainittua yleiselle liikenteelle tarkoitettua tai yleisesti liikenteeseen käytettyä tietä tai aluetta, jollainen siis voi olla myös yksityinen tie, on oltava erillinen käyttöluupa liikenneministeriöltä.

7.5.5 Kuormasuuruudet urakoissa

Urakoihin sisältyvissä kuorma-autokuljetuksissa tulee noudattaa säädettyjä kuormasuuruuksia. Suljetulla alueella kuljetuksia suoritettaessa ei tieliikennelainsäädäntö ole voimassa. Tästä huolimatta suoraan TVL:n palveluksessa olevien kuorma-autojen osalta noudatetaan tielainsäädännön mukaisia kuormasuuruuksia. Käytännössä urakoitsijoiden on kuitenkin sallittu tästä poiketa. Tällöin kuormasuuruutta koskevana rajoituksena voidaan pitää pelkästään työturvallisuuslain 30 §:n ilmaisemaa periaatetta siitä, ettei konetta tai laitetta saa kuormittaa yli sen rakenteellisen lujuuden niin, että tämän johdosta aiheutuu vaaraa.

Ylisuurten kuljetusten suorittamiselle yleisesti liikennöidyillä teillä on urakoitsijan aina hankit-

tava lupa tie- ja vesirakennuspiiriltä tai kuljetuksen tapahtuessa useamman piirin alueella TVH:lta. Lisäksi lupa tulee hankkia niiden kau-

punkien ja kauppaloiden maistraateilta tai järjestäytyneiltä, joiden alueella kuljetus tapahtuu.

LIITE 1

URAKKATYYPPEJÄ

Vastuun laajuus	Osaurakka (jaettu urakka)								
	Kokonaisu-urakka								
	Kokonais-vastuu-urakka								
		Kokonais-hinta-urakka	Yksikkö-hinta-urakka	Tavoite-hinta-urakka	Kiinteähintainen	Laskutyöperusteinen			
		Maksuperuste							

■ TVL:n töissä yleensä käytetyt urakkatyypit

LIITE 2

TVL:N YLEINEN URAKKASOPIMUS-ASIAKIRJAKAAVIO

URAKKASOPIMUS
 Maa- ja vesirak. = LM:n 3. 2. 75 vahvistama
 Talonrakennus = VM:n 11. 2. 75 vahvistama

YLEISET SOPIMUSEHDOT valtion rakennustöitä varten, LM:n 18. 12. 74 vahvistama

TARJOUSPYYNTÖ ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset

URAKKAOHJELMA
 Yleinen osa Työkohtainen osa Maksu- ja mitausperusteet

TYÖKOHTAISET TYÖSELITYKSET
 Tienrakennus-työt Sillanrakennus-työt Erikoistyöt

SOPIMUSPIIRUSTUKSET

YLEISET TYÖSELITYKSET
 Tienrakennus-työt Sillanrakennus-työt Erikoistyöt

TARJOUS
 Tarjouskirje Hinnoitettu massa- ja yksikköhinta-luettelo Muutostöiden yksikköhinta-luettelo

TIENRAKENNUSTÖIDEN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)	— Päällystystöiden työselitys	TVH 732802
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	— Kestomerkintätyöt 1832	TVH 743009
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut lisäselvityskirjeet	TVH 731598
(malli)	— Tievalaistustyöt (1840) ja liikennemerkkien valaistustyöt (1820)	TVH 722339
4. Urakkaohjelma		— Liikennevalotyöt (1823)	TVH 722338
— Luku 1 A Yleinen osa	TVH 732451	— Vihertyöt (1861, 1870)	TVH 722400
— Luku 1 B Työkohtainen osa	TVH 732452
(laatimisohe)	— Murskaustyön työselitys	TVH 732809
1 B:n liitteenä Arvonvähennyksen laskemisperusteita	TVH 732399	Sillanrakennustyöt:	
— Luku 2 Maksu- ja mittausperusteet	TVH 732453	— Sillanrakennustyöt yleinen työselitys	TVH 732465
5. Työkohtaiset työselitykset		— SYT 3600 Betonielementtirakenteet	TVH 732207
— Tienrakennustyöt		Muut yleisen työselityksen luonteiset asiakirjat (luetellaan työkohtaisesti)	
— Sillanrakennustyöt		8. Tarjous	
6. Sopimuspiirustukset		— Tarjouskirje	TVH 732462
(malli)
7. Yleiset työselitykset		— Massa- ja yksikköhintaluettelo	TVH 732464
(lomake)
Tienrakennustyöt:		— Siltatöiden yksikköhintaluettelo	TVH 732463
(lomake)
— Yhteiset työt 1100—9200	TVH 732454	— Siltatöiden massa- ja yksikköhintaluettelo
(jos silloista pyydetään yksikköhintapohjainen tarjous)	
— Alustavat työt 1100	TVH 732455		
— Vahvistustyöt 1200	TVH 732456		
— Ojitus- ja putkitustyöt 1300	TVH 732457		
— Kallionleikkaus- ja pengerrystyöt 1400	TVH 732458		
— Maanleikkaus- ja pengerrystyöt 1500	TVH 732459		
— Sitomattomat päällysrakennekerrokset 1600	TVH 732460		
— Varusteet, laitteet, viimeistelytyöt sekä liikenteen hoito 1800	TVH 732461		
Erikoistyöt:			
— Maabetonitöiden työselitys	TVH 731464		

MAANSIIRTOURAKAN KEVENNETYT URAKKA- ASIAKIRJAT

— Tarjouspyyntökirjelomake	TVH 731467
— Urakkasopimuslomake	TVH 731468

LIITE 4

**SILLANRAKENNUSTYÖN
URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT**

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)	— Massa- ja yksikköhintaluettelo (yksikköhintaurakoissa)	
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	— Siltatöiden yksikköhintaluettelo	TVH 732463
(malli)
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	TVH 732203
(malli)	Seuraavissa sillanrakennuksen erikoistoissa käytetään soveltuvin osin edellä mainittuja asiakirjoja sekä alla mainittuja erikoistöiden asiakirjoja ja asiakirjamalleja:	
4. Sillanrakennustöiden urakkaohjelma		Suurpaalu-urakka	
— A Yleinen osa	TVH 732447	— Suurpaalu-töiden urakkaohjelma A. Yleinen osa	TVH 732449
— B Työkohtainen osa	TVH 732448
(laatimisohe)	Siltaelementtiurakka	
5. Työkohtaiset työselitykset		— Siltaelementtitöiden urakkaohjelma A. Yleinen osa	TVH 732200
6. Sopimuspiirustukset		Siltaelementtien hankintaurakka	
— Piirustukset		— Siltaelementtien hankintaurakan urakkaohjelma	TVH 732201
— Tutkimustiedot		Jännitystyö	
7. Yleiset työselitykset		— Jännitystöiden urakkatarjouspyyntökirje	TVH 732205
(malli)
— Sillanrakennustyöt	TVH 732465	— Jännitystöiden urakkaohjelma	TVH 732206
— SYT 3600 Betonielementtirakenteet	TVH 732207	— Jännitystöiden urakkatarjouskirje	TVH 732204
(malli)
— SYT 3100—3400 Pohja- ja maarakennustyöt			
— Muut teknilliset ohjeet (luetellaan työkohtaisesti)			
8. Tarjous			
— Tarjouskirje	TVH 732202
(malli)		

LIITE 5

**TIENPÄÄLLYSTYSTYÖN
URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT**

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)	Päällystöiden työselitys	TVH 732802
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	Valvonta- ja työsuojeluohjeet	
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjousten jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	(malli)	— Asfalttiaseman ympäristön-suojelu	TVH 732794
4. Tienpäällystysurakan urakkaohjelma		— Tietyömaiden liikenteen-järjestely	TVH 742000
— Työkohtainen osa	(malli)	— TVL:n työsuojeluohjeet	TVH 732798
— Yleinen osa	TVH 731461	— Murskaustyön valvonta-ohjeet	TVH 732810
5. Työkohtainen työselitys		— Päällystöiden valvonta-ohjeet	TVH 732815
6. Sopimuspiirustukset		Asfalttinormit	RIL 134
7. Yleiset työselitykset:		8. Tarjous	(malli)

MURSKAUSTYÖN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntökirje ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	(malli)
4. Murskaustyön urakkaohjelma
— Työkohtainen osa
— Yleinen osa	(malli)
TVH 731460
5. Työkohtainen työselitys	
6. Sopimuspiirustukset	
7. Yleiset työselitykset
Murskaustyön työselitys
Valvonta- ja työsuojeluohjeet
— Tietyömaiden liikenteenjärjestely
— Murskausaseman ympäristönsuojelu
— TVL:n työsuojeluohjeet
Murskaustyöt
— Sora- ja täytemaakuoppien työturvallisuusohjeet
— Murskaustyön valvontaohjeet	TVH 732809
TVH 742000
TVH 732799
TVH 732717
TVH 731438
TVH 732810
8. Tarjous	(malli)

PÄÄLLYSTEEN KORJAUSTYÖN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus	TVH 731606
(lomake)
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	
4. Korjaustyöurakan urakkaohjelma
— Työkohtainen osa
— Yleinen osa	TVH 731603
(lomake)
TVH 731604
5. Työkohtainen työselitys	
6. Sopimuspiirustukset	
7. Yleiset työselitykset:
Tiepäällysteiden korjausohjeet
Päällystystöiden työselitys	TVH 732854
TVH 732802

Valvonta- ja työsuojeluohjeet

— Tietyömaiden liikenteen järjestely	TVH 742000
— Asfalttiaseman ympäristönsuojelu	TVH 732794
— TVL:n työsuojeluohjeet
Päällystystyöt	TVH 732798
— Murskaustyön valvontaohjeet	TVH 732810
— Päällystystyön valvontaohjeet	TVH 732815
Asfalttinormit	RIL 134
8. Tarjous	TVH 731605
(lomake)

MAABETONITYÖN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	
4. Maabetoniurakan urakkaohjelma
— Työkohtainen osa
— Yleinen osa	TVH 731462
5. Työkohtainen työselitys	
6. Sopimuspiirustukset	
7. Yleiset työselitykset:
Maabetonitöiden työselitys
Valvonta- ja työsuojeluohjeet
— Tietyömaiden liikenteen järjestely
— Asfalttiaseman ympäristönsuojelu
— Murskaustyön valvontaohjeet
— TVL:n työsuojeluohjeet
Päällystystyöt
— TVL:n työsuojeluohjeet
Murskaustyöt
— Stabilointiohjeet Kalkki- ja sementtistabilointi
— Laadunvalvontaohjeet, alusrakenne ja päällysrakenteen sitomaton osa	TVH 731464
TVH 742000
TVH 732794
TVH 732810
TVH 732798
TVH 732717
TVH 732614
TVH 732816
8. Tarjous	

LIITE 6

**VESITIEURAKAN
URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT**

1. Urakkasopimus	Laaditaan työkohtaisesti (vesitieosastolla tehtävät sopimukset), LM:n 3. 2. 1975 vahvist. lomake (piirissä tehtävät sopimukset)	jouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	4. Urakkaohjelma	
3. Tarjouspyyntö ja ennen tar-		5. Työkohtaiset työselitykset	
		6. Sopimuspiirustukset	
		7. Tutkimustiedot	
		8. Yleiset työselitykset	
		— Työssä tarvittavat yleiset työselitykset tai muut teknilliset ohjeet	
		9. Tarjous	
		10. Informaatioaineisto	Rakennuttaja
		— Työolosuhteita koskevat tilastotiedot	ja sitomattomia

LIITE 6 a

**VESITIEURAKAN ASIAKIRJAT
"KEVENNETYSSÄ" URAKASSA**

1. Tilauskirje ja tilausvahvistus
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten 18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntökirje (ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset)
4. Urakkaehdot (urakkaohjelma- ja työselityksasioita)
5. Piirustukset
6. Tutkimustiedot
7. Urakoitsijan tarjous
8. Informaatioaineisto
— Työolosuhteita koskevat tilastotiedot

**VESITIETÖIDEN
PIENHANKINTAURAKOISSA
NOUDATETTAVAT ASIAKIRJAT**

1. Tilauskirje ja tilausvahvistus
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten 18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntökirje piirustusliitteineen sekä konepajapiirustukset
4. Hankkijan tarjous

LIITE 7

**TALONRAKENNUSURAKAN
URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT**

1. Urakkasopimus	VM/11. 2. 1975 (lomake)	7. Yleiset työselitykset	
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	— Työssä tarvittavat yleiset työselitykset tai muut teknilliset ohjeet	
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset		8. Tarjous	
4. Urakkaohjelma		— Tarjouskirje	
5. Työkohtaiset työselitykset		— Muutostöiden yksikköhintaluettelo	
6. Sopimuspiirustukset		— Maksueräluettelo	

SÄHKÖTEKNILLISTEN TÖIDEN URAKAN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten LM/18. 12. 1974
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset
4. Urakkaohjelma
5. Työkohtainen työselitys
— Sähkötyöselitys

6. Sopimuspiirustukset
7. Yleiset työselitykset
— Työssä tarvittavat yleiset työselitykset tai muut teknilliset ohjeet
8. Tarjous
LVI-urakassa ovat käytössä periaatteessa samanlaiset sopimusasiakirjat.
LVI-urakka-asiakirjoihin liitetään myös pääurakan rakennustyöselitykset.

LIITE 8

ESIMERKKI ALISTAMISLAUSEKKEESTA

Tämä sopimus siirretään pääurakoitsija, joka vastaa näiden töiden suorittamisesta tämän sopimuksen mukaisesti, kuitenkin niin, että tie- ja vesirakennuslaitoksen piiri maksaa tähän sopimukseen perustuvat maksuerät suoraan saatuaan siihen pääurakoitsijan suostumuksen. Sopimuksessa mainitut vakuudet annetaan ja jäävät tie- ja vesirakennuslaitoksen piirille vakuu-

deksi tämän sopimuksen täyttämistä.

..... pnä kuuta 19.....

Tähän siirtoon suostumme

Todistavat

LIITE 9

KESTOMERKINTÄURAKAN URAKKASOPIMUSASIAKIRJAT

1. Urakkasopimus	LM/3. 2. 1975
(lomake)	
2. Yleiset sopimusehdot valtion rakennustöitä varten	LM/18. 12. 1974	
3. Tarjouspyyntö ja ennen tarjouksen jättämistä annetut kirjalliset lisäselvitykset	(kirjemalli)	
4. Urakkaohjelma		
— A työkohtainen osa	(lomake)	
— B yleinen osa	(moniste)	
5. Työkohtainen työselitys		
6. Sopimuspiirustukset		
7. Yleiset työselitykset		
— Kestomerkintätyöt 1832		TVH 743009
— Tarvittavat muut teknilliset ohjeet		
8. Tarjous		(yksikköhin-
taluetalon
malli)

ILMOITUS RAKENNUSTYÖN TEETTÄMISESTÄ URAKOITSIJALLA

Rakennuttaja:

Rakennustyön nimi:

Paikkakunta:

Ministeriö, jonka hallinnon-
alaan rakennuskohde tulee:

Urakkatyyppi: kokonaisurakka/ osaurakka/ kokonaishintaurakka/
yksikköhintaurakka (tarpeeton yliviivataan)

Urakkapäätös tehty / 19
Urakkasopimus allekirjoitettu / 19

Urakoitsija:

Urakkahinta: x)

x) Jos urakkahinta määräytyy yksikköhintojen perusteella, annetaan niistä erillinen selvitys (massa- ja yksikköhintaluettelo liitteeksi)

Oheen liitetään luettelo niistä urakoitsijoista, joilta urakkatarjouksia on pyydetty sekä urakkatarjousten vertailutaulukot.

..... / 19

URAKOIDEN KÄSITTELYVAIHEET

Tapaus	Tarjouspyyntö tiedoksi TVH:lle	Urakan ratkaisun alistaminen TVH:lle	Ilmoitus sopimuksen tekemisestä TVH:lle	Ilmoitus sopimuksen tekemisestä TM:lle	Ilmoitus sopimuksen tekemisestä VTV:lle	Lausuntopyyntö VN:n rahansiain valio-kunnalle	Jälj. urakka-sopimuksesta ilman liitteitä tiedoksi TVH:lle	Jälj. urakan hyväksyjistä ja loppukirjeistä pöytäkirjasta tiedoksi TVH:lle
1. Talonrakennusurakat > 500 000 mk	x	x						
2. Kaikki urakat > 1 500 000 mk	x	x		x	x			
3. Kaikki urakat > 2 000 000 mk	x	x		x	x			
4. Osaurakat < 1 500 000 mk ja kokon. urakat < 3 000 000 mk, jos halvin tarjous ei johda sopimukseen	(x)	(x)	x	(x)	x			
5. Osaurakat > 1 500 000 mk ja kokon. urakat > 3 000 000 mk, jos halvin tarjous ei johda sopimukseen	(x)	(x)	x	x	x			
6. Kaikki sillanrakennus-, päällystys- ja vesitieurakat	x	(x)	(x)	(x)	(x)		x	x
7. Kaikki kestoperäurakat	(x)	(x)	(x)	(x)	(x)		x	
8. Kaikki urakat, joissa sama urakoitsija on etusijalla myös valtion muun viraston työssä, eikä tarjoajan suorituskyky riitä töiden samanaikaiseen tekemiseen	(x)	x	(x)	(x)	(x)		(x)	(x)
9. Kaikki urakat valtion tulo- ja menoarvion soveltamista koskevien yleismääräysten kohdassa 4.9 ilm. tapauksissa (1-6)	(x)	x	(x)	(x)	(x)	x	(x)	(x)

Selitys: () = , jos edellä mainituista kohdista niin seuraa

_____ piiri

Urakoitsijan nimi

Urakan laatu

Urakka-aika

Urakkasumma

Urakoitsijan

	huono	tydyttävä	hyvä
1) luotettavuus	☐	☐	☐
2) vakavaraisuus	☐	☐	☐
3) ammattitaito	☐	☐	☐
4) konekaluston kunto	☐	☐	☐
5) ja rakennuttajan välinen yhteistyö	☐	☐	☐

Lisäselvityksiä urakoitsijan

1) luotettavuudesta

2) vakavaraisuudesta

3) ammattitaidosta

4) konekaluston kunnosta

5) ja rakennuttajan välisestä yhteistyöstä

Muutosehdotukset urakoitsijarekisteriin

Paikka ja aika

TVH 731655

38

Ilmoituksen laatija

LISÄTIETOJA VOI ESITTÄÄ KÄÄNTÖPUOLELLA.

RAKENNUTTAMISOHJEEN RINNALLA NOUDATETTAVIKSI JÄÄVÄT TVH:N KIRJEET

- R-42/13.6.1979: Tarkistetut tienrakennustöiden urakka-asiakirjat
- R-95/1.12.1978: Maansiirtourakan kevennetyt urakka-asiakirjat käyttöohjeineen
- Rsr-132A/8.8.1977: Uudet silta-, siltaelementti-, suurpaalu- ja jännitysurakoiden urakka-asiakirjat
- Rtr-193/27.12.1978: Murskaustöiden urakka-asiakirjat käyttöohjeineen
- R-10/29.1.1979: Päälystystöiden teettämisohjeet ja urakka-asiakirjat v. 1979 sekä maabetoniurakan urakka-asiakirjat
- Kp-86/28.3.1977: Kestomerkitäytön urakka-asiakirjat
- Kp-236/9.8.1979: Päälysteiden korjaustöiden urakka-asiakirjat
- O/Rsr-48/15.2.1979: Määräykset ja ohjeet urakoitsijoiden tarjouksissaan esittämiä vaihtoehtoisia siltasunnitelmiä ja suunnitelman muutoksia varten
- Rtr-162/6.10.1978: Urakoitsijarekisteri ja ohjeet urakoitsijoiden tilan seurannasta
- Rtr-10/16.1.1979: Mm. TVM kirje n:o 13766/28.12.1978 tiedoksi piireille
- Ta-9/8.3.1977: VM:n kirje n:o TM 5158/1.2.1977 (tulo- ja menoarvion soveltamista koskevat yleismääräykset) tiedoksi piireille
- Rtr-94/17.11.1975: Rakennusaikaisesta vakuudesta luopuminen Turun Asennuspajan kanssa tehtävissä urakkasopimuksissa
- R-249/24.3.1976: Mm. Kotimaisuuden huomiointamisesta urakoissa
- Rtr-859/26.10.1976: Ohjeet päälystysurakan loppukatselmuksen pitämisestä
- H-936/23.3.1977: Ulkopuoliselle vuokrattavan vuodepaikan hinta
- Rtr-174/24.2.1976: Ammattimaista liikennettä koskevien säännösten soveltaminen urakatöissä (LM:n kirje n:o 467/5.2.1976)
- H-1465/9.3.1976: Ohjeet rakennustyömaiden sosiaalitilaohjeiden soveltamisesta mm. urakoissa

Asetus valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla (385/61) siihen tehdyin muutoksin (860/74)

1 luku

Yleiset määräykset

1 §

Tässä asetuksessa säädettyä menettelyä on noudatettava silloin, kun valtion rakennustyö annetaan urakoitsijan tehtäväksi.

2 §

Valtion rakennustyö on annettava urakoitsijan suoritettavaksi, milloin tämä työnteettämistapa harkitaan valtiolle edulliseksi sekä siihen muutoin ovat edellytykset.

Urakan järjestämistavoista antaa ohjeet [kulklaitosten ja yleisten töiden ministeriö].

2 luku

Urakkatarjousasiakirjat ja urakkatarjousten hankkiminen

3 §

Ennen urakkatarjousten pyytämistä on laadittava tarjouspyyntöasiakirjat, joissa on ilmoitettava tiedot rakennustyön laajuudesta sekä työlle, rakenteille, rakennusaineille ja urakka-ajalle asetettavista vaatimuksista, sekä myös muut selvitykset ja yleiset urakkaehdot, jotka ovat tarpeellisia työn kustannusten laskemista varten.

4 §

Tarjouspyyntöasiakirjoissa on selvitykset ja tiedot esitettävä selvästi ja yksikäsitteisesti. Rakennustyön rakennustapa ja urakkaehdot on määrättävä tarkoituksenmukaisiksi ja on niissä erityistä huomiota kiinnitettävä taloudellisuuden vaatimukseen. Tarjouspyyntöasiakirjat on laadittava niin yksityiskohtaisiksi, että niihin perustuvat tarjoukset muodostuvat vertailukelpoisiksi.

5 §

Urakalla suoritettavista rakennustoista pyydetään riittävä määrä tarjouksia luotettaviksi, vakavaraisiksi ja ammattitaitoisiksi tunnetuilta urakoitsijoilta.

Urakoitsijalla, joka on ilmoittanut olevansa halukas tekemään tarjouksen ja joka täyttää 1 momentissa mainitut edellytykset, on oikeus, mikäli työ ei sen johdosta viivästy, saada tarjouspyyntöasiakirjat tarjouksen tekemistä varten.

Erityisistä syistä voidaan urakoitsijoilta vaatia tarjousvakuus, jollaiseksi voidaan hyväksyä rakennuttajan nimiin rahalaitokseen tehty rahatalletus, raha- tai vakuutuslaitoksen antama takaus sekä valtion omat tai sen takaamat velkositoumukset.

3 luku

Urakkatarjousten käsittely

6 §

Urakkatarjoukset avataan tarjousten antamista varten ilmoitetun määräajan päättymisen jälkeen. Avauksen suorittaa vähintään kolme rakennuttajan tähän tarkoitukseen nimeämää henkilöä. Pyytämättä annetut urakkatarjoukset on myös käsiteltävä.

Rakennuttaja voi sen jälkeen, kun tarjouksista on otettu selko, ilmoittaa tarjouksen tehneille urakoitsijoille halvimman tarjouksen tekijän ja tarjoushinnan. Avaustilaisuus voi olla julkinen edellyttäen, että tarjousvakuudet on annettu. Julkisessa avaustilaisuudessa ilmoitetaan tarjouksen tehneiden urakoitsijoiden nimet ja tarjoushinnat. Urakoitsijan valinta ja urakkatarjouksien muut asiatiedot ovat salaisia, kunnes sopimus on tehty.

7 §

Tarjouksista hyväksyttäköön se, joka harkitaan valtion kannalta edullisimmaksi. Älköön yksinomaan tarjoushintaa pidettävä ratkaisevana hyväksymiselle. Milloin hyväksytään alinta korke-

ampi tarjous, on perustelut tästä liitettävä asiakirjoihin.

8 §

Tarjousta älköön hyväksyttävä:

- 1) jos tarjoushinta on epämääräinen;
- 2) jos tarjouksessa on olennainen kirjoitus- tai laskuvirhe;
- 3) jos tarjouksen on tehnyt omasta tai toisen puolesta henkilö, joka asemansa perusteella voi joutua käsittelemään tai ratkaisemaan tekemäänsä tarjousta koskevaa valtion rakennustyötä;
- 4) jos tarjouksen tekijältä katsotaan puuttuvan taito, kokemus, tai teknilliset tai taloudelliset edellytykset urakan suorittamiseen;
- 5) jos tarjouksen tekijän suoritusmahdollisuuksien todetaan tarjouksen tekemisen jälkeen tulleen sidotuiksi valtion muihin töihin siten, että on ilmeistä, että ne eivät riitä urakan suorittamiseen;
- 6) jos tarjouksen tekijä on urakkakilpailussa menetellyt vilpillisesti tai hyvän liiketavan vastaisesti;
- 7) jos tarjoushinta arvioituihin rakennuskustannuksiin verrattuna on niin alhainen, että on ilmeistä, ettei rakentamista sopimuksenmukaisesti voida ilmoitetulla hinnalla suorittaa; tai
- 8) jos tarjous on saapunut rakennuttajalle tarjousajan päättymisen jälkeen.

Tarjous voidaan jättää hyväksymättä, jos tarjous poikkeaa urakan täyttämiseksi asetetuista vaatimuksista ja ehdoista. Myöhästynyt, mutta ennen tarjousten avaustilaisuutta rakennuttajalle saapunut tarjous otetaan huomioon, jos on ilmeistä, että myöhästymistä ei voida lukea tarjouksen tekijän syyksi.

9 §

Jos edullisimmaksi havaittua tarjoushintaa on pidettävä liian korkeana, rakennustyön teettäminen lykkääntyy tai siihen muutoin on erityisiä syitä, voidaan kaikki tarjoukset jättää huomioon ottamatta. Tästä on viipymättä ilmoitettava tarjouksentekijöille.

4 luku

Urakkasopimuksen tekeminen

10 §

Sen jälkeen kun rakennuttajana toimiva virasto, laitos tai viranomainen on oikeutettu tekemään urakkasopimuksen, on sopimuspuolten oikeuksista ja velvollisuuksista laadittava urakkasopimuskirja.

Vähäisissä rakennustoissa voidaan sopimus tehdä suullisesti.

11 §

Urakkasopimukseen otetaan määräykset urakoitsijan suorituksen sisällöstä, laadusta, määrästä ja valmistumisajasta. Urakkasopimuksessa on niin ikään määrättävä urakoitsijalle maksettavan vastikkeen määrä tai laskemisperusteet ja maksuaika. Urakkahinnasta voidaan maksaa ennakkoa.

12 §

Urakkasopimukseen on otettava urakoitsijan sitoumus korjata aikaansaamassaan tuloksessa määräjän kuluessa vastaanottamisesta lukien ilmaantuvat virheet, jotka aiheutuvat työn virheellisestä tekemisestä tai sopimuksenvastaisista ja huonoista aineista.

Edellisessä momentissa tarkoitettu sitoumus ei ole tarpeellinen, mikäli rakennustyö on luonteeltaan sellainen, ettei siinä työn valmistuksen jälkeen yleensä voi ilmaantua virheitä, tai jos sitoumuksen ottaminen muutoin ei ole taroituksenmukaista.

13 §

Urakoitsija on urakkasopimuksessa veloitettava antamaan riittävä vakuus urakoitsijan suorituksen sopimuksenmukaisen ja kaikinpuolisen täyttämisen varalta.

Vähäisten rakennusurakoiden täyttämisestä ei yleensä ole vaadittava vakuutta. Vakuutta ei ole myöskään vaadittava, mikäli sen asettaminen on epätaroituksenmukaista.

Ennakkoa voidaan maksaa ainoastaan riittävää vakuutta vastaan.

14 §

Vakuudeksi hyväksytään edellä 5 §:n 3 momentissa mainitut vakuudet.

15 §

Milloin harkitaan tarpeelliseksi, urakkasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan urakoitsijan on vakuutuslaitoksesta otettava rakennustyön kohteesta rakennuttajan nimiin riittävä palovakuutus.

5 luku

Urakan suorittamisen valvonta ja katselmuks

16 §

Rakennuttajan tulee valvoa, että urakoitsijan suoritus muodostuu sopimuksenmukaiseksi.

Rakennuttajan on rakennustyön suorittamisen valvontaa varten pidettävä katselmuksia.

Rakennuttajan on määrättävä henkilö valvoamaan urakoitsijan suoritusta.

17 §

Säännöllisiä katselmuksia ovat loppu-, takuu- ja jälkikatselmus. Näiden lisäksi voidaan toimittaa välikatselmuksia jonkin rakennustyötä koskevan asiantilan toteutukseksi. Loppukatselmus toimitetaan rakennustyön valmistuttua ja on siinä tutkittava, onko rakennustyö muodostunut sopimuksenmukaiseksi. Takuukatselmus toimitetaan ennen takuuajan päättymistä ja on siinä todettava, onko rakennustyön tuloksessa ilmennyt takuuajana virheitä. Jälkikatselmuksessa tarkastetaan, onko loppu- ja takuukatselmuksissa havaitut viat, puutteellisuudet ja haitat urakoitsijan toimesta poistettu tai korjattu.

Urakkasopimukseen on otettava määräykset katselmuksien toimittamisesta.

6 luku

Erinäisiä säännöksiä

18 §

Henkilö on esteellinen käsittelemään urakatarjousta, urakkasopimusta tai sen tulkintaa koskevaa asiaa, jos tarjouksen tekijänä tai valtion sopimuspuolena on hänen puolisonsa, lapsensa, otto- tai kasvattilapsensa, vanhempansa tai puolisonsa vanhempi, sisaruksensa tai tämän lapsi tai puoliso taikka sellainen yhteisö tai laitos, jonka hallitukseen tai hallintoon hän kuuluu tai josta hänellä tai häneen edellä mainitussa sukulaisuudessa tai lankoudessa olevalla henkilöllä on tuntuva etua, taikka yrittäjä, jonka palkattuna henkilönä hän on.

Rakennusurakan valvojaksi tai katseluumiehenä ei määrätä henkilöä, joka on 1 momentissa mainitussa suhteessa urakoitsijaan.

19 §

Kirjalliseen urakkasopimukseen on otettava määräys, jonka mukaan urakkasuhteesta syntyvät riidat jätetään välimiesoikeuden tai, jos jompikumpi sopimuspuoli sitä vaatii, Helsingin raastuvanoikeuden ratkaistaviksi.

20 §

[Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriöllä] on valta erityisistä syistä myöntää poikkeuksia ja helpotuksia tämän asetuksen sekä sen nojalla annettujen määräysten säännöksistä.

21 §

Tarkemmat määräykset tämän asetuksen soveltamisesta antaa [kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö].

[Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö] vahvistaa valtion rakennustöitä koskeviin urakkasopimukseen liittyvät yleiset sopimusehdot sekä urakkasopimuksia laadittaessa käytettävät tarpeelliset sopimuskaavakkeet.

22 §

Tällä asetuksella kumotaan valtioneuvoston valtion huone-, maa- ja vesirakennustöiden teettämisestä tammikuun 14. päivänä 1954 antamat ohjeet sekä niiden nojalla annetut määräykset ja ohjeet.

Asetus on tässä muodossa tullut voimaan
1. 1. 1975.

LIITE 15

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön päätös valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen soveltamisesta (386/61) liikenneministeriön päätöksellään (985/74) tekemin muutoksin.

1 luku

Yleiset määräykset

1 §

Tämän päätöksen määräykset velvoittavat urakoitsijaa siltä osalta kuin ne on otettu urakkasopimukseen.

2 §

Rakennustyön teettämistä urakalla voidaan pitää edullisena silloin, kun on todennäköistä, että työn kokonaiskustannukset jäävät urakalla rakennettaessa pienemmiksi kuin valtion rakentaessa omana työnä.

Kun rakennustyö aiotaan teettää urakoitsijalla, on tutkittava, onko työn luonteen ja laajuuden huomioonottaen sen suorittamiseen pystyviä urakoitsijoita.

Harkittaessa, teetetäänkö valtion rakennustyö urakalla, on tarvittaessa kiinnitettävä huomiota siihen, soveltuuko tämä työnsuoritustapa työllisyysnäkökohtiin.

Rakennustyötä ei saa ryhtyä toteuttamaan valtion omana työnä sillä perusteella, että rakennustyötä varten tehdyt suunnitelmat eivät ole riittävän yksityiskohtaiset.

3 §

Rakennustyöllä tarkoitetaan tässä päätöksessä

talonrakennus-, maa- ja vesirakennus- sekä näihin verrattavaa työtä suunnitelmien edellyttämän tuloksen aikaansaamiseksi tarvittavine hankintoineen.

2 luku

Urakan järjestämistavat

4 §

Rakennustyö voidaan järjestää kokonaishintaurakaksi, yksikköhintaurakaksi, laskutyöurakaksi taikka eri urakkamuotojen yhdistelmäksi.

Rakennustyö voidaan teettää kokonaan tai määrättyltä osaltaan urakoitsijalla.

5 §

Kokonaishintaurakassa sitoutuu urakoitsija aikaansaamaan sovitun rakennustyön tuloksen ja rakennuttaja maksamaan siitä etukäteen sovitun kiinteän kokonaisvastikkeen.

Yksikköhintaurakassa sitoutuu urakoitsija aikaansaamaan sovitun rakennustyön tuloksen ja rakennuttaja maksamaan kultakin suoritusyksiköltä sovitun kiinteän vastikkeen.

Laskutyöurakassa sitoutuu urakoitsija aikaansaamaan sovitun tuloksen ja rakennuttaja maksamaan tuloksen aikaansaamiseksi tarpeellisista kustannuksista vastikkeen laskutyöpalkkioi-

neen. Kun tuloksen aikaansaamiseksi tarvittavan työnjohdon palkkio tai muita kustannuksia ja yrittäjävoitto on etukäteen määrältään sovitettu, kutsutaan laskutyöurakkaa työnjohtourakaksi.

6 §

Rakennustyö on pyrittävä teettämään kokonaisu-hintaurakalla tai, milloin suorituksen paljouden riittävä määrittäminen etukäteen ei ole mahdollista, yksikköhintaurakalla.

Rakennustyö voidaan teettää laskutyöurakana, milloin rakennustehtävä on luonteeltaan sellainen, ettei kokonais- tai yksikköhintaurakatarjouksia ilman kohtuuttomia riskivaroja voida saada.

Laskutyöurakana voidaan teettää myös sellaisia vähäisiä töitä, joiden enimmäiskustannukset saatetaan riittävällä varmuudella arvioida.

Rakennustyötä ei ilman erityisiä syitä saa antaa laskutyöurakana urakoitsijalle, joka samassa yhteydessä suorittaa kokonais- tai yksikköhintaurakaksi järjestettyä rakennustyötä.

3 luku

Urakkatarjousasiakirjat

7 §

Rakennustyötä varten tarvittavat teknilliset asiakirjat on laadittava niin yksityiskohtaisiksi ja selviksi, että urakoitsijan suorituksen laajuus, laatu ja muut kustannuksiin vaikuttavat seikat voidaan niiden perusteella riittävän tarkasti määrittää. Rakennussuunnitelman tulee olla laadittu tarkkojen tutkimusten perusteella ja tulee sen tarpeen vaatiessa sisältää:

- 1) työn suorittamista varten tarpeelliset selostukset, kartat ja piirustukset;
- 2) tiedot työn laatutasosta sekä rakenteille, rakennusaineille ja -tarvikkeille asetettavista vaatimuksista; sekä
- 3) muut tarjoushinnan laskemista varten tarpeelliset tiedossa olevat selvitykset työn paljousista, maaperän laadusta, rakennuspohjan kantavuussuhteista, kallion tai muun kovan pohjan asemasta sekä muista näihin verrattavista seikoista sekä siitä, millä tavoin rakennuttaja vastaa näin antamistaan selvityksistä.

Rakennuttajan on toimitettava urakoitsijan aikaansaattavan tuloksen selvittämistä ja kustannusten määrittämistä varten tarpeelliset asiakirjat, kuten piirustukset, kartat, rakennusselityk-

set ja tiedot maaperän laadusta ynnä muista teknillisistä seikoista urakoitsijoille tarjousten tekemistä varten.

8 §

Urakkaehtoja laadittaessa on taloudellisiin näkökohtiin kiinnitettävä erityistä huomiota. Urakka-aikaa ei ole ilman pakottavia syitä määrättävä niin lyhyeksi, että kustannukset sen vuoksi nousevat. Urakoitsijalle on tarjouksen tekemistä varten varattava riittävä aika urakka-asiakirjoihin perehtymistä ja kustannusten määrittämistä varten.

Urakoitsijalta erityisistä syistä tarjouksen yhteydessä vaadittavan tarjousvakuuden määrä on enintään 2 % tarjouksen edellyttämästä urakkahinnasta. Tarjousvakuus on voimassa 1 kuukauden yli tarjouksen voimassaoloajan.

Tarjouksia pyydetessä on ilmoitettava urakkaehdoista seuraavat seikat:

- 1) urakan järjestämistapa;
- 2) rakennustyön alkamis- sekä mahdolliset keskeytysajat ja valmistumisaika;
- 3) myönnetäänkö urkahinnasta ennakkoa, kuinka paljon ja millä ehdoilla sekä millaisissa erissä urakkahinta maksetaan työn edistymisen mukaan;
- 4) tarjouksen voimassaoloaika;
- 5) urakoitsijalta vaadittavat vakuudet, niiden laatu, määrä ja voimassaoloaika sekä muutetaan-ko ja miten vakuuksien määrää urakan kestäessä;
- 6) onko ja kuinka pitkän ajan kuluessa vastaanottamisesta lukien urakoitsijan kustannuksellaan korjattava rakennustyön tuloksessa havaittavat virheet ja puutteet;
- 7) määräykset sopimussakosta ja sen määrästä;
- 8) otetaanko ja millä tavalla rakennuskustannuksissa mahdollisesti tapahtuvat muutokset huomioon;
- 9) työvoiman ottoa ja käyttöä koskevat työvoimaviranomaisten määräykset;
- 10) palovakuutettavat työt ja vakuutussummat;
- 11) ne rakennusaineet ja -tarvikkeet, koneet ja laitteet, jotka rakennuttaja asettaa urakoitsijan käytettäväksi, sekä
- 12) muut kustannusten arviointia varten tarpeelliset tiedot.

Tarjouksia pyydetessä on ilmoitettava tarjousten jättämisaika ja -paikka.

Mikäli urakkasopimukseen tullaan sisällyttämään valtion yleiset sopimusehdot, on ne liitettävä tarjouspyyntöasiakirjoihin.

5 luku

Urakkatarjousten hankkiminen

9 §

Rakennuttaja voi tarpeen vaatiessa etukäteen tiedustella, onko urakoitsija halukas antamaan tarjouksen tietystä rakennustyöstä. Urakoitsijalle on tällöin annettava asian harkitsemista varten tarpeelliset tiedot rakennustyön sijainnista, laajuudesta ja teknillisestä laadusta.

Rakennustyöstä voidaan urakkatarjouksien hankkimista varten tiedottaa myös sanomalehti-ilmoituksilla tai muulla sopivalla tavalla.

10 §

Urakkatarjouksia on yleensä pyydettävä vähintään viideltä sekä suuremmissa rakennustöissä useammalta urakoitsijalta. Talonrakennustöissä, mikäli rakennustyö ei ole vähäinen, on tarjouksia pyydettävä vähintään kymmeneltä urakoitsijalta.

11 §

Urakkatarjousten hankinta on pyrittävä järjestämään sellaiseksi, että syntyy riittävä kilpailu rakennusurakan saamisesta. Rakennuspaikkakunnalla tai lähiseudulla toimivia urakoitsijoita, mikäli ne täyttävät valtion rakennustöiden teettämisestä urakoitsijoilla annetun asetuksen 5 §:ssä mainitut edellytykset, on pyydettävä urakkakilpailuun. Urakkakilpailuun on pyrittävä saamaan urakoitsijoita eri paikkakunnilta, mikäli ei ole kysymys pienehköstä rakennustyöstä. Tarjouksia on pyydettävä edellytykset täyttäviltä urakoitsijoilta tasapuolisesti ja ketään suosimatta.

12 §

Tarjousten tekemistä varten tarpeelliset laskenta-asiakirjat on lähetettävä urakoitsijoille samanaikaisesti.

Mikäli rakennustyöstä tehtävä urakkasopimus laaditaan kirjalliseksi, on myös urakkatarjoukset pyydettävä kirjallisina.

13 §

Erityisistä syistä voidaan rakennustyö tai siihen kuuluva suoritus antaa urakoitsijalle muilta tarjouksia pyytämättä, milloin kohtuullinen käypä hinta on tiedossa tai se voidaan riittävällä varmuudella arvioida. Tällaisia töitä ovat pienet korjaus- ja muut niihin verrattavat työt.

Urakkakilpailua ei ole myöskään tarpeen järjestää, mikäli kysymyksessä on:

1) rakennusurakan yhteydessä tarpeelliseksi

- havaittu pienehkö lisätyö, josta alkuperäinen urakoitsija on tehnyt kohtuullisen tarjouksen;
- 2) rakennustyö, joka kiireellisuuden vuoksi ei siedä tarjousmenettelyn aiheuttamaa viivytystä;
- 3) rakennustyö, jonka suorittamiseen sen erikoisluonteen vuoksi ainoastaan määrätyllä urakoitsijalla on tarvittava taito, kokemus, kalusto tai jonka suorittaminen on ainoastaan tietyn patentin varassa;
- 4) rakennustyö, josta erityisillä tarjouspyynnöillä, sanomalehti-ilmoituksilla tai kuulutuksilla ei ole saatu hyväksyttävää tarjousta; taikka
- 5) muu näihin verrattava pakottava syy.

Mikäli urakkasopimus tehdään urakkakilpailua pitämättä, on perustelut tästä merkittävä asiakirjoihin.

5 luku

Urakkatarjousten käsittely

14 §

Urakoitsijaa on kehoitettava lähettämään tarjouksensa suljettuna kirjeenä tai muussa suljetussa päällyksessä. Tarjouksen kirjekuoreen tai muuhun päällykseen on merkittävä saapumisen päivämäärä ja kelloaika. Tarjoukset on avaamatta säilytettävä lukitussa säilytyspaikassa niiden avaustilaisuuteen saakka.

15 §

Saapuneet tarjoukset avataan niiden antamista varten ilmoitetun määräajan päättymisen jälkeen erityisessä avaustilaisuudessa, johon nimetyistä henkilöistä yksi toimii puheenjohtajana. Tarjousten avaustilaisuudessa saavat olla läsnä ainoastaan siihen nimetyt henkilöt. Julkisessa avaustilaisuudessa saavat lisäksi olla läsnä tarjouksentekijät tai heidän edustajansa. Tarjousten avaamisesta laaditaan pöytäkirja, jonka avaustilaisuudessa saapuvilla olevat rakennuttajan nimeämät henkilöt allekirjoittavat. Pöytäkirjaan on merkittävä rakennustyö ja sen sijaintipaikkakunta, urakoitsijat, joilta tarjouksia on pyydetty sekä urakoitsijoiden kotipaikat ja tarjousten jättämistä varten annetun määräajan päättymishetki. Saapuneista tarjouksista merkitään pöytäkirjaan urakoitsijan nimi ja ilmoitettu urakkahinta taikka hinnan laskemisperusteet, mikäli hinta ei välittömästi ilmene tarjouksesta. Pöytäkirjaan tehdään merkintä siitä, onko tarjous saapunut määräajassa tai onko se myöhästynyt. Mikäli tarjouksen havaitaan poikkeavan tarjouskyselystä, tehdään tästäkin merkintä pöytäkirjaan.

Tarjouspyyntökirje on liitettävä avauspöytäkirjaan.

Avaustilaisuudessa puheenjohtajana toiminut kirjoittaa nimensä jokaiseen tarjoukseen sekä varustaa tarjoukset numeroilla niiden avaamisjärjestyksessä.

16 §

Tarjousten kesken suoritetaan vertailu sen selvittämiseksi, mikä annetuista tarjouksista valtion kannalta on edullisin. Tarjousten vertailun helpottamiseksi laaditaan tarpeen vaatiessa erityinen taulukko. Taulukkoon on merkittävä rakennuttajan laatima oma arvio rakennustyön kustannuksista sekä tarpeelliset seikat tarjousten keskinäisen edullisuuden selvittämiseksi.

Edullisimmaksi havaitun tarjouksen kustannuksia on verrattava rakennuttajan omaan arvioon rakennustyön kustannuksista sen selvittämiseksi, onko ilmoitettu urakkahinta rakennuskustannukset ja riittävä yrittäjävoitto huomioonottaen kohtuullinen.

17 §

Jos tarjouksista edullisin ylittää tuntuvasti rakennuttajan oman arvion rakennuskustannuksista, voidaan uudet tarjoukset pyytää myös aikaisempaan urakkakilpailuun osallistumattomilta urakoitsijoilta.

18 §

Ennen urakoitsijan valintaa koskevan asian ratkaisemista rakennuttajan on hankittava tarkka selvitys kysymykseen tulevan urakoitsijan taloudellisista ja teknillisistä mahdollisuuksista rakennustyön suorittamiseen.

19 §

Jos ylemmän viranomaisen asiana on ratkaista, mikä urakkatarjous hyväksytään, on urakkatarjoukset hankkineen viranomaisen tehtävä esitys urakan järjestämistavasta sekä siitä, kenen kanssa ja millä ehdoilla urakkasopimus olisi tehtävä. Esitykseen tulee lisäksi liittää tarjouspyyntökirjelmä liitteineen, tarjoukset, tarjousten avaamistilaisuudessa laadittu pöytäkirja, vertailutaulukko tarjouksen antaneiden yrittäjien tarjouksista, rakennuttajan oma kustannusarvio rakennuskustannuksista sekä luottotiedot, jotka eivät saa olla kuukautta vanhempia, siitä yrittäjästä, jolle työ on ehdotettu annettavaksi, ja niistä yrittäjistä, joiden tarjoukset ovat edellä mainitun yrittäjän tarjousta halvemmat, sekä kahdesta yrittäjästä, joiden tarjoukset ovat ensin mainitun yrittäjän tarjousta lähinnä korkeammat.

Sitten kun rakennuttajana toimiva viranomainen on oikeutettu tekemään urakkasopimuksen sekä siihen muutoin on edellytykset, ilmoitetaan tarjouksen hyväksymisestä urakoitsijalle.

6 luku

Urakkasopimuksen tekeminen

20 §

Urakkasopimus laaditaan käyttämällä asianomaisen ministeriön vahvistamia sopimuskaavakkeita ja yleisiä sopimusehtoja. Mikäli sopimuskaavakkeiden tai -ehtojen käyttäminen josakin rakennusurakassa ei ole tarkoituksenmukaista, on laadittavassa urakkasopimuksessa määritettävä ainakin urakoitsijan suorituksen paljous, laatu ja urakka-aika sekä rakennuttajan vastasuorituksen määrä ja maksuaika.

Vähäisistä rakennustöistä tehty suullinen sopimus on yleensä vahvistettava kirjallisesti ja on urakkasopimuksen ehdot riittävästi määritettävä tilauskirjeessä tai -vahvistuksessa.

Urakkasopimukseen kuuluvat piirustukset ja rakennusselitykset sekä muut liitteet on sopimuksessa riittävän tarkasti lueteltava ja sopimuspuolten siten merkittävä, ettei synny epäselvyyttä sopimukseen kuuluvista asiakirjoista.

21 §

Urakkasopimuksessa on urakoitsija velvoitettava toimittamaan rakennuttajalle vakuus rakennussuorituksen sopimuksenmukaisesta ja kaikinpuolisesta täyttämisestä ja ennakon takaisin maksamisesta sekä vakuus loppukatselmuksessa todettujen ja takuuajana ilmenevien vikojen korjaamisesta. Rakennusaikainen vakuus voidaan takaajan suostumuksella sopia kattamaan myös lisätyöt.

Rakennusaikaisen vakuuden on oltava 10 % urakkahinnasta. Erityisistä syistä voi vakuus olla suurempikin. Pitkäaikaisissa maa- ja vesirakennusalan urakoissa voidaan rakennusaikainen vakuus alentaa enintään 5 prosentilla sen jälkeen kun arviolta 3/4 urakasta on suoritettu. Mikäli tällöin rakennuttajalla olisi urakkasopimuksen mukaan oikeus purkaa sopimus, vakuutta ei saa alentaa.

Urakkasumman viimeinen maksuerä voidaan tarvittaessa sopia riittävän suureksi muodostamaan lisävakuuden.

Takuuajan vakuuden tulee olla vähintään 2 % kuitenkin yleensä enintään 5 % urakkasummasta.

22 §

Jos annetun vakuuden arvo vähenee tai lisä- tai muutostöiden suorittamisesta sovitaan siinä määrin, ettei vakuutta voida pitää riittävänä, on urakoitsijan annettava rakennuttajan määräämässä ajassa rakennuttajalle tämän hyväksymä lisävakuus uhalla, että rakennuttajalla on muutoin oikeus purkaa sopimus. Ennen kuin lisävakuus on annettu, rakennuttajalle on varattava oikeus pidättää lisävakuutta vastaava määrä urakoitsijalle suoritettavia, sopimuksen mukaan maksettavaksi erääntyneitä urakkasumman eriä.

23 §

Rakennusaikainen vakuus on sovittava annettavaksi määräajassa urakkasopimuksen allekirjoittamisesta lukien uhalla, että rakennuttajalla on muutoin oikeus purkaa urakkasopimus. Takuuajan vakuus on sovittava annettavaksi viimeistään rakennusaikaisen vakuuden päätyessä. Mitään maksuerää tai maksua ei ole lupa suorittaa ennen rakennusaikaisen vakuuden antamista eikä takuuajan vakuuden määrää vastaavaa osaa loppuerästä ennen takuuajan vakuuden antamista.

24 §

Vakuuden voimassaoloajan tulee olla sellainen, että vahingon uhatessa rakennuttajalla on riittävästi aikaa ryhtyä toimenpiteisiin oikeutensa säilyttämiseksi vakuuteen nähden.

Rakennusaikaisen vakuuden tulee olla voimassa siksi, kunnes rakennustyö on loppuun suoritettu ja loppukatselmuksen perusteella hyväksytty vastaanotetuksi. Takuuajan vakuuden tulee olla voimassa kolme kuukautta takuuajan päättymisen jälkeen.

Rakennuttajan on hallussaan olevat vakuudet huolellisesti säilytettävä, luetteloitava ja siten valvottava, ettei niihin perustuva oikeus vanhene tai vähene.

25 §

Takuuaika on asetettava niin pitkäksi, että koh- tuuden mukaan arvioiden sen kuluessa ehtivät ilmaantua ne mahdolliset viat ja puutteellisuudet, jotka saattavat aiheutua työn virheellisestä suorituksesta tai työn suorittajan käyttämistä sopimuskensivastaisista ja huonoista aineista.

Talonrakennustöissä on takuu aika yleensä asetettava ainakin 12 kuukaudeksi.

26 §

Ennakkoa voidaan myöntää yleensä enintään puolet rakennusaikaisen vakuuden määrästä.

Erityisistä syistä tai urakoissa, joihin sisältyy suuria hankintoja, voidaan ennakkoa myöntää enemmän.

Ennakkoa voidaan myöntää joko rakennusaikaista tai erillistä ennakon suuruista vakuutta vastaan. Rakennusaikaista vakuutta vastaan saadaan kuitenkin ennakkoa myöntää enintään puolet tämän vakuuden määrästä. Ellei tarjouspyyntöasiakirjoissa ole ilmoitettu ennakkoa maksettavaksi, ei rakennuttajalla ole oikeutta ennakkomaksun suorittamiseen. Ennakkoa ei saa maksaa ennen kuin edellä mainitut vakuudet on annettu rakennuttajalle.

27 §

Urakkahinta voidaan sopia maksettavaksi joko työn valmistuttua kertakaikkisena suorituksena tai osamaksuina joko urakkasopimukseen liittyvän erityisen maksujärjestelytaulukon mukaisesti sopimuksessa määriteltyjen työvaiheiden päätyttyä tai määräajoittain sen mukaan kuin työ on edistynyt.

Jos urakkahinta on sovittu maksettavaksi osamaksuina tai jos on kysymys yksikköhinta-urakasta, ja jos on syytä olettaa, että näiden maksujen suuruuden määrittämistä varten suoritettavat arvioinnit eivät anna riittävän tarkkoja tuloksia, on urakkasopimukseen otettava ehto siitä, että mittauksen epätarkkuuden varalta osamaksuista voidaan pidättää kohtuulliseksi katsottava määrä maksettavaksi vasta sitten, kun työ on pidätystä vastaavalta osalta valmistunut ja rakennuttaja on sen hyväksynyt. Tällaisia pidätyksiä ei tule käyttää rakennusaikaisen vakuuden luontoisina lukuun ottamatta 22 §:ssä tarkoitettua tapausta.

Ennakko peritään takaisin yleensä pidättämällä kustakin maksuerästä ennakkoprosenttia vastaava määrä kaksinkertaisena, kunnes koko ennakko on peritty takaisin. Kun puolet ennakosta on palautettu, voidaan erillinen vakuus vastaavasti alentaa puoleen.

28 §

Laskutyöurakkasopimusta tehtäessä on määrättävä, mitkä sovitun tuloksen aikaansaamiseksi tarpeelliset kustannukset rakennuttaja maksaa urakoitsijalle laskun mukaan ja yksityiskohtaisesti ne kustannustekijät, jotka sisällytetään laskutyöurakoitsijalle maksettavaan palkkioon sekä palkkion määrä tai laskemisperusteet.

29 §

Mikäli eri urakka-asiakirjoissa olevat määräykset olisivat keskenään ristiriidassa, on urakka-

sopimukseen sisällytettävä määräys siitä, missä järjestyksessä urakkasopimusasiakirjoja noudatetaan.

30 §

Urakkahinta tai sen osa voidaan sopia muutettavaksi asianomaisen rakennusurakan kustannustason muutoksia osoittavan indeksin vaihtelun mukaisesti.

31 §

Valtion edun sitä vaatiessa on urakkasopimukseen sisällytettävä ehto, jonka mukaan urakoitsijan on palovakuutettava rakennuttajan hyväksymässä palovakuutuslaitoksessa täysimääräisesti urakan kohteena oleva rakennustyö sekä ne rakennusaineet ja -tarvikkeet, koneet, laitteet ja rakennukset, jotka rakennuttaja on luovuttanut urakoitsijan käytettäväksi rakennustyön suorittamista varten. Palovakuutuksen tulee olla voimassa rakennustyön osalta haltuunotto päivään saakka sekä urakoitsijalle luovutetun rakennuttajan omaisuuden osalta siihen saakka, kunnes omaisuus on luovutettu rakennuttajalle.

Valtion talojen korjausurakoissa vakuutetaan palovahingon varalta ainoastaan korjauksen arvo sekä urakoitsijan käyttöön luovutettu rakennuttajan omaisuus.

32 §

Jos urakkaa toteuttamaan ryhdyttäessä tai työn aikana ilmenee tai muutoin on havaittavissa, että jonkin työvaiheen tai työn osan suorittaminen rakennussuunnitelman tai rakennuttajan tahi tämän edustajan antaman määräyksen mukaisesti olisi katsottava ilmeisesti epätarkoituksenmukaiseksi, urakoitsija on urakkasopimuksessa velvoitettava viivytyksettä ennen työhön ryhtymistä siitä kirjallisesti rakennuttajalle ilmoittamaan.

Rakennussuunnitelman muutosten vaikutuksesta urakkaan on kirjallisesti sovittava ennen kuin muutoksen toteuttamiseen ryhdytään.

Lisätöiden suorittamisesta, niistä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta ja niiden vaikutuksesta urakka-aikaan ja muista ehdoista on kirjallisesti sovittava ennen lisätöihin ryhtymistä.

33 §

Urakkasopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan urakoitsijan on sopimuksen täyttämiseksi tarpeellisissa töissä käyttämiensä työntekijäin palkkauksessa noudatettava samoja palkkausperusteita ja muutoinkin taattava heille vähintään yhtä edulliset työehdot kuin kysymyk-

sessä olevassa ammatissa tai työalalla kulloinkin voimassa oleva työehtosopimus tai, jollei tällaista työehtosopimusta ole, kysymyksessä olevan ammatin tai työalan työnantajien samantlaisissa olosuhteissa yleisesti noudattama taso edellyttää.

34 §

Urakkasopimukseen on yleensä otettava ehto sopimussakon maksamisesta rakennustyön tai sen osan myöhästymisen varalta.

Sopimussakko voidaan sopia määräsuuruiseksi tai määräprosentiksi urakkasummasta tahi lasketuista kokonaiskustannuksista taikka, milloin katsotaan sopivaksi, määräprosentiksi myöhästyneen työn osan arvosta, suoritettavaksi vuorokaudelta, viikolta tai muulta ajanjaksolta, jonka valmistuminen on myöhästynyt. Sakolle voidaan asettaa enimmäismäärä.

34a §

Urakkasopimukseen voidaan ottaa ehto, jonka mukaan vähäiset virheellisyydet, joiden korjaaminen aiheuttaisi kohtuuttoman suuria kustannuksia ja jotka eivät haittaa työntuloksen käyttöä, voidaan sopia hyvitetäväksi määräsuuruusena arvovähennyksenä.

7 luku

Rakennustyön valvonta

35 §

Rakennuttajan on rakennuspaikalla asettamansa valvojan ja katselmuksien avulla taikka muulla tarkoitukse mukaiseksi havaittavalla tavalla valvottava, että urakoitsijan suoritus muodostuu sopimuksen mukaiseksi ja kunnolliseksi.

Kokonaishintaurakassa ja yksikköhintaurakassa rakennuttajan on valvottava erityisesti rakennustyön teknillistä laatua ja sitä, että urakkasopimusasiakirjoja noudatetaan.

Laskutyöurakassa rakennuttajan on valvottava, että tulos muodostuu sopimuksen mukaiseksi, sekä erityisesti, ettei rakennuttaja joudu maksamaan kustannuksia, jotka eivät sovitun tuloksen aikaansaamiseksi ole tarpeellisia.

36 §

Rakennuttajan on määrättävä rakennustyötä valvovien henkilöiden toimivalta sekä ilmoitettava siitä urakoitsijalle.

Työn valvojan tehtävänä on toimia annettujen valtuuksien ja ohjeiden mukaisesti rakennuttajan edustajana työpaikalla.

37 §

Rakennuttajan määräämän toimitusmiehen on katselmuksessa tutkittava, onko rakennustyö muodostunut sopimuksenmukaiseksi.

Rakennuttajan on hyvissä ajoin ilmoitettava katselmuksesta urakoitsijalle. Rakennuttaja määrää katselmusmiehen. Älköön urakoitsijan poissaolo olko esteenä katselmuksen toimittamiselle.

Katselmuksessa on toimitusmiehen huolehdittava pöytäkirjan pitämisestä ja on pöytäkirjaan merkittävä ne huomautukset, väitteet ja vaati-

mukset, joita asianomaiset tai heidän edustajansa ovat toimituksessa tehneet.

Katselmuksen päätyttyä toimitusmiehen on viipymättä tehtävä esitys rakennuttajalle ja jätettävä hänen päätettäväkseen, voidaanko työ hyväksyä.

Hyväksyessään loppukatselmuksessa tarkastetun työn rakennuttajan on samalla todettava ajankohta, mistä vastuuajan katsotaan alkavan.

Päätös on tässä muodossa tullut voimaan
1. 3. 1975.